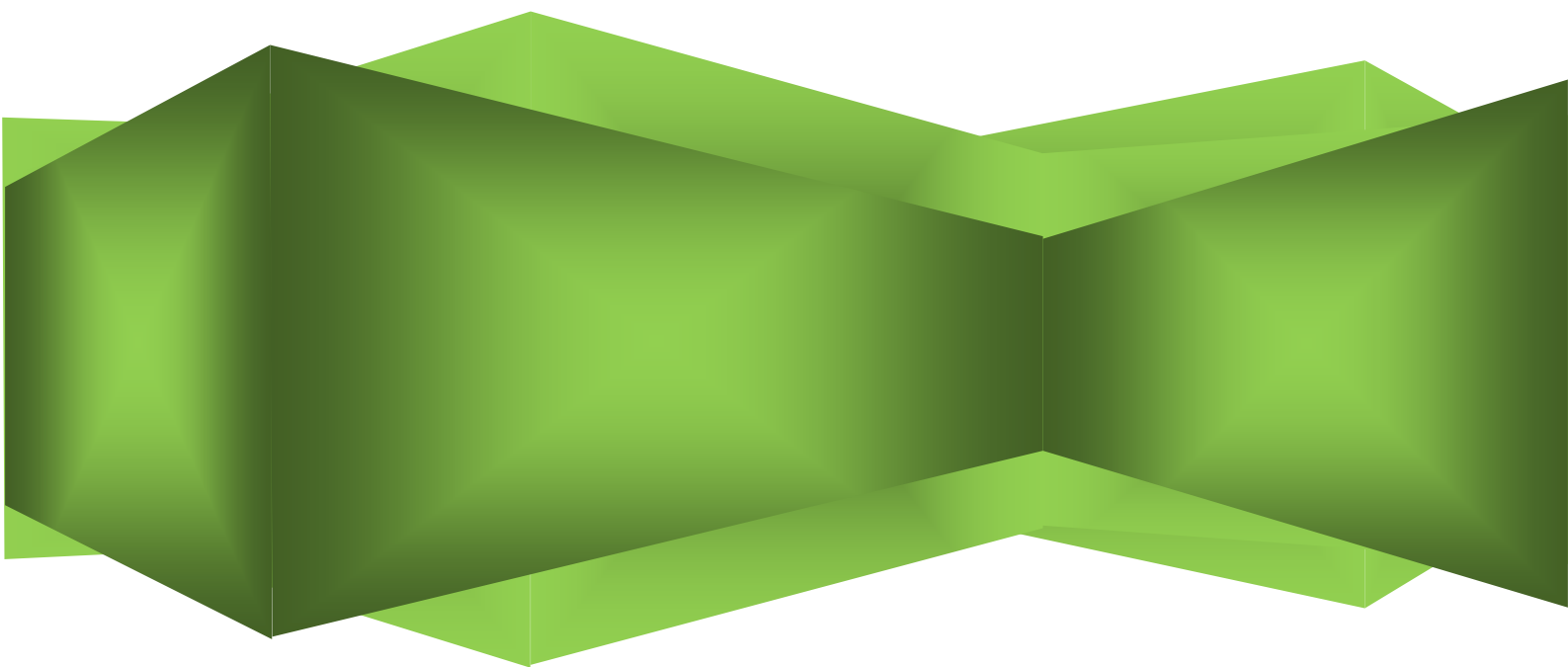

**STRATEGIA ROZWOJU PRODUKTU
TURYSTYCZNEGO SZLAK WODNY KRÓLA
STEFANA BATOREGO: WISŁA – KANAŁ ŻERAŃSKI
– ZALEW ZEGRZYŃSKI – NAREW – BIEBRZA –
KANAŁ AUGUSTOWSKI (NIEMEN)**

CZĘŚĆ III - KONCEPCJA

Polska Agencja Rozwoju Turystyki SA
Warszawa, grudzień 2009

Copyright by Polska Agencja Rozwoju Turystyki SA, 2009

Dokument pn. „Strategia rozwoju produktu turystycznego Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego” został opracowany przez zespół w składzie:

- 1) Magdalena Ragus – Dyrektor Zespołu Projektowego
- 2) Marta Wasiluk
- 3) Jakub Czajkowski
- 4) Małgorzata Steckiewicz
- 5) Magdalena Wątorska-Dec
- 6) Ewa Jakubisiak

Autorzy dokumentu pragną serdecznie podziękować wszystkim osobom, których wiedza i doświadczenie przyczyniły się do jego powstania, w tym w szczególności pracownikom Urzędów Marszałkowskich Województwa Mazowieckiego i Podlaskiego oraz wszystkim uczestnikom warsztatów i spotkań konsultacyjnych.

SPIS TREŚCI

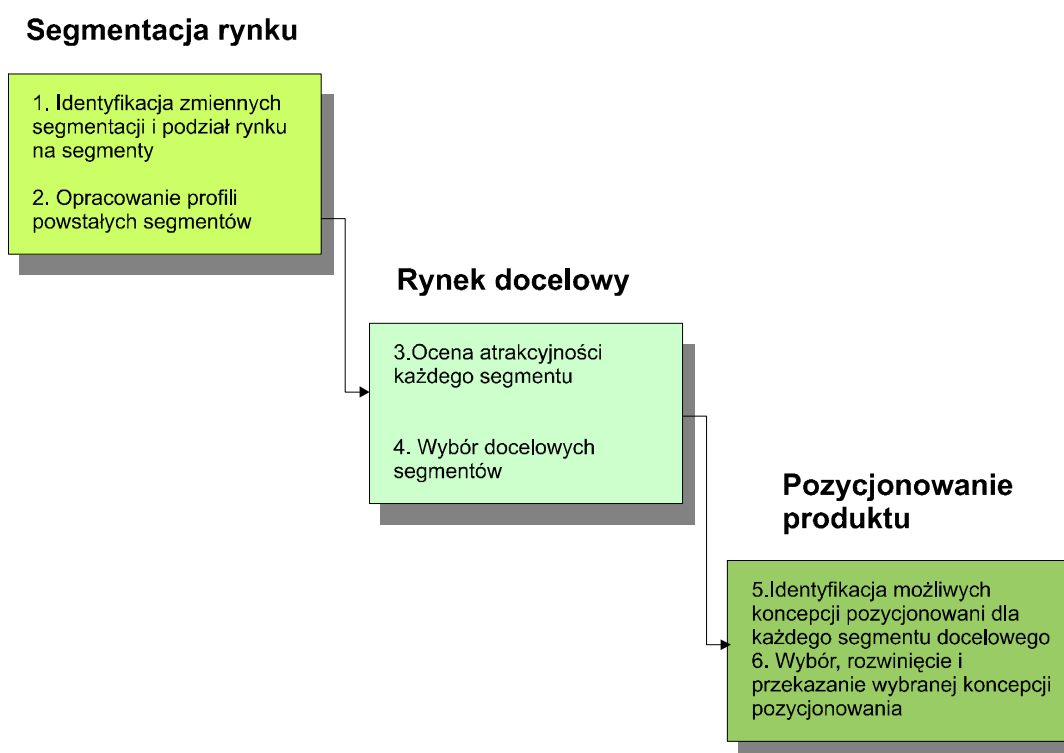
1.	Segmentacja Rynku	4
2.	Idea Stworzenia Narodowego Szlaku Turystycznego „Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego”	16
3.	Funkcjonowanie „Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego”	17
4.	Zintegrowany Produkt Turystyczny „Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego”	19
4.1.	Elementy Produktu	19
4.1.1.	Rdzeń Produktu	20
4.1.2.	Produkt Rzeczywisty	21
4.1.3.	Produkt Poszerzony	47
5.	Spis tabel, rysunków, map i fotografii	67

1. SEGMENTACJA RYNKU.

Zintegrowany produkt turystyczny jest wynikiem procesu analizy walorów naturalnych i antropogenicznych, możliwości rynkowych oraz preferencji konsumentów. Jest to główna myśl dla wiązki dóbr i usług turystycznych spajająca je w jedną, zrozumiałą i atrakcyjną dla turysty ofertę główną. Jego specyfikacja nadaje tożsamość i wizerunek miejscu oraz eksponuje jego najlepsze wartości, które są atrakcyjne (bo niepowtarzalne) również dla potencjalnego klienta. Odpowiednio stworzony i zakomunikowany zintegrowany produkt turystyczny powoduje zainteresowanie turystów, a przez to zwiększenie przychodów regionu i jego mieszkańców.

Schemat budowania produktu turystycznego regionu (Rysunek nr 1.) został zaadaptowany (po uwzględnieniu specyfiki rynku turystycznego) z metodologii marketingowej stosowanej przy budowaniu produktów markowych.

Rysunek nr 1. Etapy opracowania produktu turystycznego.

Źródło: Na podstawie Kotler P., Marketing, s. 243.

Jak widać na powyższym rysunku, proces budowy produktu składa się z następujących etapów:

- 1) Identyfikacja zmiennych segmentacji i podział rynku na segmenty - etap polegający na określeniu, które z punktu widzenia rynku i produktu zmienne (spośród zmiennych geograficznych, demograficznych, psychograficznych czy behawioralnych) najlepiej charakteryzują homogeniczne grupy klientów.

- 2) Opracowanie profili powstałych segmentów – określenie w segmentach dominujących, wyróżniających daną grupę postaw, zachowań, cech demograficznych. Każdy segment zostaje nazwany na podstawie dominującej cechy charakterystycznej.
- 3) Ocena atrakcyjności każdego segmentu – określenie wielkości (wartościowo i ilościowo) i potencjału (możliwości wzrostu) każdego z interesujących nas segmentów.
- 4) Wybór docelowych segmentów – wybranie segmentów dla których będzie budowana oferta. Wybór ten powinien być oparty o kryteria wielkości rynku, istniejącej i możliwej konkurencji oraz potencjału rozwojowego. Kryterium stanowi także atrakcyjność potencjalnej do zaprezentowania oferty dla danego segmentu.
- 5) Identyfikacja możliwych koncepcji pozycjonowania dla każdego segmentu docelowego - etap ten polega na takim określeniu produktu, aby był on atrakcyjny dla odbiorcy (zaspokajał jego potrzeby), a jednocześnie różny od produktów konkurencji. Różnica ta, w przypadku produktu turystycznego powinna być:
  - wyróżniająca: nie jest używana przez inne ośrodki turystyczne;
  - korzystniejsza: ułatwia zaspokojenie potrzeb turysty (wypoczynku, poznania itd.) w dogodniejszy sposób;
  - komunikatywna: zrozumiała i widoczna dla nabywców;
  - dostępna: turysta jest w stanie ją odnaleźć i za nią zapłacić;
  - zyskowna: wprowadzenie jej prowadzi do uzyskania dochodu.
- 6) Wybór, rozwinięcie i przekazanie wybranej koncepcji pozycjonowania – czyli materializacja pomysłu na produkt.

Poniżej scharakteryzowano najważniejsze segmenty odbiorców oferty i określono przez to docelowe segmenty rynku. Z uwagi na fakt, że Szlak Batorego jest szlakiem dedykowanym dla turystyki wodnej, ta forma turystyki podzielona została na trzy rodzaje. Każdy z nich reprezentuje specyficzną grupę odbiorców, która wyróżnia się nieco odrębnymi preferencjami i motywem podróżowania.

SEGMENT – TURYSTYKA WODNA

„Uprawiający sporty wodne wyczynowo”

Segment odbiorców uprawiających wyczynowo sporty wodne jest specyficzny. Aby zagwarantować jego obecność potrzebna jest specjalna infrastruktura – od typowo sportowej – przystani, wyciągów itp. do obejmującej szeroki zakres oferty dodatkowej, w tym hotelowo-gastronomicznej oraz zapewniająca dobre zaplecze organizacyjne podczas wszelkiego rodzaju zawodów. Uczestnicy takich zawodów i profesjonaliści nie są liczną grupą odbiorców Szlaku, jednak stanowią bardzo ważny element jego promocji, a wszelkiego rodzaju sportowe imprezy wodne przyciągają innych turystów.

Tabela nr 1. Charakterystyka segmentu turystyki wodnej - Uprawiający sporty wodne wyczynowo.

Segment: Turystyka wodna - WODNIACY Podgrupa: Uprawiający sporty wodne wyczynowo	
Kryteria demograficzne, geograficzne	Wiek: głównie młodzi (18 – 30 lat) Płeć: Nieistotna Skąd: cała Polska, Europa
Potencjalnie odwiedzane rejony Szlaku	Kanał Żerański, Zalew Zegrzyński, Jeziora Augustowskie
Preferencje	Wyczynowe uprawianie sportów wodnych (żagle, kajaki, windsurfing, motorówki, bojery i inne), starty w zawodach, treningi. Posiadają własny specjalistyczny sprzęt, a także zaplecze serwisowe. Konieczna specjalna infrastruktura dla danej dyscypliny sportu oraz zaplecze organizacyjne. Oprócz zawodów sportowych, przyciągnąć ich mogą również inne imprezy związane z turystyką wodną.
Motywy	Dobrze przygotowana infrastruktura i zaplecze

Źródło: Opracowanie własne PART SA

„Indywidualni pasjonaci sportów i turystyki wodnej”

Są to osoby, które wyjazd przygotowują samodzielnie (przy czym niekoniecznie muszą płynąć pojedynczo). Posiadają oni raczej doświadczenie w uprawianiu turystyki wodnej, mają wiedzę i określone cele: przebyć zaplanowaną trasę, zobaczyć określone miejsca. Program wyjazdu układają samodzielnie. Niektórzy posiadają własny sprzęt, zaś inni wolą go wypożyczyć na miejscu (np. kajaki wraz z transportem). Turyści ci korzystają z bazy noclegowej o różnym standardzie (np. gospodarstw agroturystycznych oferujących pełne wyżywienie). Preferują też biwaki z noclegami pod namiotem i samodzielne przygotowywanie posiłków. W tym przypadku ważne jest wyznaczenie na szlaku miejsc dozwolonych do biwakowania – z odpowiednią infrastrukturą: toaletami, pojemnikami na śmieci, wiatami turystycznymi, pomostami do cumowania i innymi.

Z racji tego, że indywidualni pasjonaci sportów i turystyki wodnej, jako główną formę turystyki preferują poruszanie się po wodzie – korzystają oni głównie z oferty skupionej w bezpośrednim sąsiedztwie Szlaku. Stąd też ważne jest powstanie odpowiedniej infrastruktury (noclegi, wyżywienie, sklepy, przystanie) przy Szlaku. Istotne jest też oznaczenie Szlaku wraz z informacjami o miejscach wartych zobaczenia.

Mimo, że ta grupa turystów preferuje wypoczynek aktywny w obrębie szlaku wodnego z pewnością zainteresuje się ciekawą ofertą kulturalno-rozrywkową, na jaką mogłaby liczyć wieczorami w miejscowościach przy trasie Szlaku. Równie ważne może być także organizowanie sezonowych imprez kulturalnych i wodniackich przy szlaku (zarówno lokalizacja jak i termin), aby wygenerować w ten sposób przemieszczanie się turystów Szlakiem, z jednej imprezy na drugą.

Tabela nr 2. Charakterystyka segmentu turystyki wodnej - Indywidualni pasjonaci sportów i turystyki wodnej

Segment: Turystyka wodna - WODNIACY Podgrupa: Indywidualni pasjonaci sportów i turystyki wodnej	
Kryteria demograficzne, geograficzne	Wiek: Nieistotny Płeć: Nieistotna Skąd: cała Polska, Europa
Potencjalnie odwiedzane rejony Szlaku	Kanał Żerański, Zalew Zegrzyński, Narew (oraz Pisa), Biebrza, Kanał Augustowski (oraz Czarna Hańcza, Rospuda)
Preferencje	Amatorskie, ale „ambitne” uprawianie sportów i turystyki wodnej Zwiedzają w sposób aktywny i intensywny Cenią kontakt z naturą Ważne są dla nich wartości przyrodnicze regionu, pasjonują się również krajoznawstwem Ważna jest dla nich możliwość modyfikacji planów Turyści posiadający odpowiedni własny, dobry sprzęt (lub wiedzą gdzie i jak wypożyczyć sprzęt, który sprostą ich wymaganiom) i kwalifikacje. Nad zaplecze turystyczne przedkładają walory akwenu, rzeki, (wielkość, wiatr, nurt, przeszkody itp.) krajobraz okolicy. W tym aspekcie potrafią być samowystarczalni. Magnesem mogą być imprezy związane z turystyką wodną. Jako ciekawy dodatek traktują zabytki, ofertę kulturalno-rozrywkową itp. Liczy się dla nich dobry dojazd do akwenu. Oczekują infrastruktury turystycznej przy szlaku Ważny jest dobrze funkcjonujący transport lokalny (w tym możliwość transportu sprzętu wodnego) Dostosowują standardy noclegów do specyfiki szlaku (często na własnych łódkach, pod namiotami, kwatery prywatne)
Motywy	Realizacja zainteresowań Kontakt z naturą Aktywny wypoczynek Dobre warunki do uprawiania sportów wodnych na akwenie / rzece w zależności od preferencji Infrastruktura – wypożyczalnie sprzętu, gastronomia, noclegi

Źródło: Opracowanie własne PART SA

„Pasjonaci sportów i turystyki wodnej – wyjazdy zorganizowane”

To osoby, które preferują skorzystanie z gotowej oferty turystycznej. Mogą to być grupy zorganizowane, jak też osoby indywidualne. Wybierają gotową ofertę z uwagi na brak czasu na samodzielne przygotowanie, niewystarczającą wiedzę na temat regionu, brak doświadczenia, potrzebę bycia pod czyjąś opieką. Oczekują kompleksowej organizacji aktywnego wypoczynku na wodzie, zakwaterowania i wyżywienia, transportu, opieki wykwalifikowanej kadry, często dodatkowych atrakcji.

Tabela nr 3. Charakterystyka segmentu turystyki wodnej - Pasjonaci sportów i turystyki wodnej – wyjazdy zorganizowane.

Segment: Turystyka wodna - WODNIACY Podgrupa: Pasjonaci sportów i turystyki wodnej – wyjazdy zorganizowane	
Kryteria demograficzne, geograficzne	Wiek: głównie młodzież (choć niekoniecznie tylko młodzież) Płeć: Nieistotna Skąd: cała Polska, Europa
Potencjalnie odwiedzane rejony Szlaku	Kanał Żerański, Zalew Żegrzyński, Narew (oraz Pisa), Biebrza, Kanał Augustowski (oraz Czarna Hańcza, Rospuda)
Preferencje	Amatorsko uprawiają sporty i turystykę wodną - hobby Wybierają gotową ofertę turystyczną odpowiadającą ich wymaganiom Ważna jest dla nich zabawa, przebywanie w grupie, poznawanie nowych ludzi Często nie mają czasu i pomysłu na samodzielną organizację, dopiero zaczynają przygodę z turystyką wodną, chcą poznać nowych ludzi Oprócz „wody” oczekują licznych atrakcji, chętnie wezmą udział w wydarzeniach rozrywkowych Liczą na infrastrukturę turystyczną przy szlaku Dostosowują standardy noclegów do specyfiki szlaku (często na własnych łódkach, pod namiotami, kwatery prywatne) Wybierają taki rodzaj wypoczynku w okresie letnim, maj - wrzesień
Motywy	Realizacja zainteresowań Kontakt z naturą Aktywny wypoczynek Dobra zabawa

Źródło: Opracowanie własne PART SA

„Osoby mogące skorzystać z usług „wodniackich” (w tym rodziny z dziećmi)”

Ta grupa odbiorców korzysta z oferty rekreacyjnej jaką daje bliskość Szlaku. Będą to osoby wypoczywające w okolicznych miejscowościach, które obecność wypożyczalni sprzętu wodnego może skłonić do aktywnego wypoczynku na wodzie. Do grupy tej należą zarówno osoby uprawiające turystykę wodną okazjonalnie, jak i rodzice chcący zapewnić swoim dzieciom kolejną atrakcję. Innymi odbiorcami mogą być grupy zorganizowane dla których zostanie przygotowany specjalny dodatkowy program wykorzystujący ofertę Szlaku np. rejsy statkami, czy kilkugodzinny spływ kajakowy.

Tabela nr 4. Charakterystyka segmentu turystyki wodnej - Osoby mogące skorzystać z usług „wodniackich”

Segment: Turystyka wodna Podgrupa: Osoby mogące skorzystać z usług „wodniackich” (w tym rodziny z dziećmi, użytkownicy okazjonalni)	
Kryteria demograficzne, geograficzne	Wiek: Nieistotny Płeć: Nieistotna Skąd: mazowieckie, podlaskie

Segment: Turystyka wodna Podgrupa: Osoby mogące skorzystać z usług „wodniackich” (w tym rodziny z dziećmi, użytkownicy okazjonalni)	
Potencjalnie odwiedzane rejony Szlaku	Warszawa, Kanał Żerański, Zalew Zegrzyński, Pułtusk, okolice Augustowa
Preferencje	Infrastruktura turystyczna i zaplecze przekonuje ich do skorzystania z oferty wodniackiej – rejsu statkiem, wypożyczenia łódki lub kajaka. Czas na wodzie spędzają typowo rekreacyjne, najczęściej wspólnie w gronie kilku osób. Oczekują dobrego i wygodnego sprzętu, pełnego zaplecza – wypożyczalni itp. Oczekują wysokiego poziomu bezpieczeństwa. Bardzo ważna jest dla nich oferta kulturalno-rozrywkowa, ciekawe wydarzenia, imprezy.
Motywy	Urozmaicenie wypoczynku poprzez skorzystanie z oferty wodnej. Rekreacja Dobrze przygotowana baza sprzętowa

Źródło: Opracowanie własne PART SA

SEGMENT – TURYSTYKA AKTYWNA**„Turystyka aktywna (poza wodną)”**

Turyści zainteresowani są odpoczynkiem aktywnym takim jak wędrówki piesze, „nordic walking”, wycieczki rowerowe, narciarstwo biegowe, jazda konna. Podróżują oni indywidualnie lub raczej w małych grupach, często zainteresowani są ofertami zorganizowania im aktywnego wypoczynku w danym regionie. Dodatkowym motywem ich podróży jest także chęć poznania wartości krajoznawczych danego obszaru.

Oferta sprzyjająca popularyzacji turystyki aktywnej powinna skupiać się na dobrze oznakowanych i zróżnicowanych trasach turystycznych, biegnących przez ciekawe tereny. Połączenie lokalnych sieci szlaków turystycznych i utworzenie kilku tras długodystansowych wzdłuż całego Szlaku byłoby jednoczesnym dopełnieniem drogi wodnej. Skorzystałyby na tym wszystkie grupy odbiorców a ranga turystyczna regionu wzrosłaby.

Rozwojowi aktywnej turystyki na pewno sprzyjać będą imprezy odbywające się w regionie (zarówno kulturalne jak i te związane stricte z aktywnym wypoczynkiem). Ważna jest także rozwinięta baza noclegowa (gospodarstwa agroturystyczne, kwatery prywatne, nowoczesne pola biwakowe), która sprawi, że taka forma wypoczynku nie ograniczy się tylko do jednodniowych wypadów „za miasto”.

Tabela nr 5. Charakterystyka segmentu turystyki aktywnej.

Segment: Turystyka aktywna (poza wodną)	
Kryteria demograficzne, geograficzne	Wiek: 18 – 50 lat Płeć: Nieistotna Skąd: mazowieckie, podlaskie, warmińsko-mazurskie
Potencjalnie odwiedzane rejony Szlaku	okolice Zalewu Zegrzyńskiego, Puszcza Biała, Kurpie, okolice Biebrzańskiego Parku Narodowego, Puszcza Augustowska, cały obszar wzdłuż Szlaku
Preferencje	Osoby lubiące aktywny wypoczynek na łonie natury.

Segment: Turystyka aktywna (poza wodną)

	Szukają ciekawych krajobrazowo terenów, także ciszy i spokoju. Ważna jest profesjonalna informacja o regionie jako atrakcyjnym dla turystyki – taka, którą potencjalni przyjeżdżający mogli znaleźć np. w Internecie i zaplanować przyjazd właśnie w to miejsce. Istotne są też tablice informacyjne na miejscu. Oczekują infrastruktury turystycznej w formie szlaków (pieszych, rowerowych, konnych) oraz ich dobrego oznaczenia. Na szlakach powinny być miejsca biwakowe, wiaty do odpoczynku itp. Dostosowują standardy noclegów do specyfiki szlaku (często schroniska, pod namiotami, kwatery prywatne). Ważne są ciekawe wydarzenia np.: organizowane biegi na orientację itp., które mogą być magnesem przyciągającym turystów. Istotna może być też oferta kulturalno-rozrywkowa, ale nie stanowi ona głównego powodu przyjazdu.
Motywy	Realizacja zainteresowań Kontakt z naturą Dobre warunki terenu + wyznaczone trasy Obszary chronione

Źródło: Opracowanie własne PART SA

SEGMENT – TURYSTYKA KULTUROWA**„Turystyka kulturowa”**

Osoby zainteresowane turystyką kulturową to, w odniesieniu do obszaru Szlaku, osoby zainteresowane folklorem ludowym. Atrakcjami dla nich są skanseny, muzea i imprezy tematyczne nawiązujące do tradycji regionalnych, a także specjały kuchni regionalnej. Drugą grupą są miłośnicy militariów i historii, dla których duże znaczenie mają linie fortyfikacji i umocnień wojennych z różnych okresów, a także rekonstrukcje ważnych wydarzeń historycznych w dziejach regionu. Korzystają z bazy gastronomicznej i noclegowej, często oczekują aby oferta tych obiektów nawiązywała do tradycji regionu.

Tabela nr 6. Charakterystyka segmentu turystyki kulturowej.

Segment: Turystyka kulturowa	
Kryteria demograficzne, geograficzne	Wiek: Nieistotny Płeć: Nieistotna Skąd: mazowieckie, podlaskie, warmińsko-mazurskie, ale i cała Polska
Potencjalnie odwiedzane rejony Szlaku	Warszawa, Pułtusk, Ostrołęka, Kurpiowszczyzna, Twierdza Osowiec, Kanał Augustowski
Preferencje	Są to głównie turyści indywidualni. Podróżują w celu zaspokojenia potrzeb związanych z poznaniem, samorealizacją, aktywnością intelektualną. Nie chodzi im o „zaliczanie” atrakcji (co często występuje w przypadku zorganizowanych objazdowych wycieczek autokarowych), ale o autentyczne poszerzanie swojej wiedzy.

Segment: Turystyka kulturowa	
	Preferują odwiedzanie miejsc związanych z historią i zabytkami. Posługują się głównie własnymi samochodami stąd ważne jest dobre oznaczenie drogi do ciekawych miejsc oraz informacja turystyczna (nie tylko lokalna). Turystów przyciągają organizowane imprezy kulturalne – szczególnie związane z tradycjami regionu. Istotna jest promocja, cykliczność i częstotliwość imprez. Magnesem oraz atrakcją jest kuchnia regionalna. Oczekują dobrej bazy noclegowo-gastronomicznej.
Motywy	Realizacja zainteresowań Bogactwo kulturowe regionu Poznanie historii Kuchnia regionalna

Źródło: Opracowanie własne PART SA

SEGMENT – TURYSTYKA EDUKACYJNA

„Turystyka edukacyjna dzieci i młodzieży”

Jej adresatem są zorganizowane grupy dzieci i młodzieży. Oferta dla nich budowana jest w oparciu o walory danego regionu: rekreacyjne, przyrodnicze i kulturowe. Grupy te korzystają z infrastruktury sportowej i atrakcji: aquaparków, kąpielisk strzeżonych, muzeów i skansenów. Urozmaiceniem pobytu są jednodniowe wycieczki do ciekawych miejsc w regionie. Do rozwoju tej formy turystyki konieczne jest odpowiednie zaplecze noclegowo-gastronomiczne, w którym pomieszczenia mogą spełniać też funkcje dydaktyczne. Istotne jest istnienie w okolicy ścieżek dydaktycznych, dających możliwość łączenia aktywnego wypoczynku z edukacją.

Tabela nr 7. Charakterystyka segmentu turystyki edukacyjnej dzieci i młodzieży

Segment: Turystyka edukacyjna dzieci i młodzieży	
Kryteria demograficzne, geograficzne	Wiek: 6-19 lat Płeć: Nieistotna Skąd: mazowieckie, podlaskie, warmińsko-mazurskie, ale i cała Polska
Potencjalnie odwiedzane rejony Szlaku	Warszawa, Zalew Zegrzyński, Pułtusk, Ostrołęka, Kurpiowszczyzna, Biebrzański Park Narodowy, Augustów
Preferencje	Obszary różnicowane, ciekawe krajobrazowo i przyrodniczo (obszary chronione) Kompletne oferty zorganizowanego wypoczynku (w przypadku dłuższych pobytów), zapewniające liczne atrakcje w okolicy, możliwość uczestnictwa w imprezach kulturalnych Bezpieczeństwo Ciekawe miejsca, zabytki, muzea w regionie Ścieżki dydaktyczne – możliwość prowadzenia lekcji w terenie - „zielone szkoły” Profesjonalna kadra – przewodnicy terenowi, piloci, wychowawcy kolonijni

Segment: Turystyka edukacyjna dzieci i młodzieży

	Aktywne formy wypoczynku – szlaki turystyczne, wypożyczalnie sprzętu rekreacyjnego (rowery itp.), zaplecze sportowe – boiska, korty, kąpieliska itp. Baza noclegowo-gastronomiczna (najczęściej ośrodki wypoczynkowe); obiekty przystosowane do prowadzenia zajęć dydaktycznych – dostęp do sal audiowizualnych, Internet.
Motywy	Edukacja w terenie Aktywny wypoczynek i rekreacja Dużo atrakcji Przygotowana infrastruktura

Źródło: Opracowanie własne PART SA

SEGMENT TURYSTYKA HOBBYSTYCZNA**„Turystyka hobbystyczna - wędkarze”**

Wędkarze preferują miejsca nie przekształcone przez człowieka, które umożliwiają im kontemplację i przebywanie na łonie natury. Przyjazdom wędkarzy na pewno sprzyja odpowiednia promocja danego terenu jako dobrego łowiska. Istotnym problemem są śmieci pozostawiane przez część z nich nad brzegami akwenów i rzek oraz kłusownictwo. Wskazana jest więc dbałość o stan czystości wód oraz środowiska nadbrzeżnego. Ważne są takie działania, jak np. umieszczenie pojemników na śmieci w najbardziej popularnych miejscach połowu ryb. Dla wędkarzy przyjezdnych konieczna jest łatwość wykupienia licencji na połów ryb i bliskość akwenu/rzeki (w sklepach, na stacjach benzynowych, kwaterach itp.).

Tabela nr 8. Charakterystyka segmentu turystyki hobbystycznej – wędkarze.

Segment: Turystyka hobbystyczna	
Podgrupa: Wędkarze	
Kryteria demograficzne, geograficzne	Wiek: osoby dorosłe Płeć: głównie mężczyźni Skąd: mazowieckie, podlaskie
Potencjalnie odwiedzane rejony Szlaku	Cały Szlak
Preferencje	Odpoczynek na łonie natury, hobby Udział w zorganizowanych imprezach – zawodach wędkarskich Tereny nie przekształcone przez człowieka, o dużym stopniu naturalności Dostępność miejsca - w które łatwo dojechać samochodem „jak najbliżej rzeki” Istniejąca niedaleko od łowiska baza noclegowa, gastronomiczna (ale często wędkarze noce spędzają na łowisku) Łatwość kupienia zezwolenia na połów ryb, sklep wędkarski w okolicy
Motywy	Realizacja hobby Start w zawodach wędkarskich

Źródło: Opracowanie własne PART SA

„Turystyka hobbystyczna - obserwacja przyrody, birdwatching”

Pasjonaci przyrody z reguły świadomie przyjeżdżają w dane miejsce w celu obserwacji konkretnego składnika przyrody. Cechują się wysoką świadomością ekologiczną, a w życiu kierują ideą zrównoważonego rozwoju i szacunkiem dla środowiska naturalnego. Atutem więc (jednostek odpowiadających za promocję regionu, czy właścicieli gospodarstw agroturystycznych) będzie umiejętność dostarczenia turystom precyzyjnych informacji o charakterystycznych walorach ich regionu oraz działania na rzecz poprawy jakości środowiska naturalnego. Grono birdwatcherów (i pasjonatów przyrody), to często osoby w dobrej sytuacji finansowej, które cenią sobie wysoki standard noclegów i wyżywienia, jednak te warunki nie są konieczne, aby zachęcić ich do przyjazdu, na pierwszym miejscu stawiają oni bowiem walory przyrodnicze.

Tabela nr 9. Charakterystyka segmentu turystyki hobbystycznej – obserwacja przyrody.

Segment: Turystyka hobbystyczna Podgrupa: Obserwacja przyrody, birdwatching	
Kryteria demograficzne, geograficzne	Wiek: nieistotne Płeć: nieistotne Skąd: cała Polska, Europa
Potencjalnie odwiedzane rejony Szlaku	Dolina Biebrzy, Biebrzański Park Narodowy, Puszcza Augustowska, obszary chronione
Preferencje	Poszukują kontaktu z przyrodą – okazji do zobaczenia rzadkich gatunków fauny i flory Oczekują dużych wartości krajobrazowych, nie przekształconego środowiska naturalnego Zainteresowani są imprezami nawiązującymi do tradycji regionu, kuchnią regionalną Zainteresowani ekoturystyką Oczekują naturalności Preferują infrastrukturę turystyczną (miejsca noclegowe, punkty gastronomiczne i inne usługowe) wkomponowaną w środowisko naturalne, nieszkodliwą dla przyrody. Kwaterują w miejscach cichych, niedużych obiektach blisko przyrody. Kierują się ideą zrównoważonego rozwoju
Motywy	Realizacja hobby – obserwacja przyrody, fotografia Zwiedzanie obszarów chronionych

Źródło: Opracowanie własne PART SA

SEGMENT TURYSTYKA WEEKENDOWA**„Turystyka weekendowa”**

Dotyczy pobytów 2-4 dniowych („długie weekendy”). Popularna jest wśród osób na stałe mieszkających w mieście, dla których wyjazd poza jego granice daje szansę na doskonały odpoczynek. Można ich podzielić na dwie grupy:

- Aktywnych – którzy zainteresowani są aktywnym wypoczynkiem (spacery, wycieczka rowerem, kilka godzin na kajaku itp), odkrywaniem nowych miejsc, odwiedzeniem lokalnych atrakcji turystycznych (najczęściej uważnie planują, jakie miejsce wybrać na weekend, żeby coś ciekawego zobaczyć) oraz

uczestnictwem w imprezach regionalnych. Osoby te zainteresowane są często ofertą regionalnych organizatorów turystyki – jeśli jest ona ciekawa i przystępna, chętnie zaoszczędzą swój czas i powierzą organizację wyjazdu firmie.

- Biernych – którzy wyjeżdżają na działkę letniskową i wolny czas poświęcają głównie na relaks na fotelu, grillowanie ze znajomymi itp. Tej formie wypoczynku sprzyja duża ilość miejscowości typowo letniskowych przy Szlaku. Turystów tych można jednak skłonić ich do zwiedzania okolicznych atrakcji.

Ten segment turystyki posiada duży potencjał wzrostu, w szczególności gdy powstanie mocna oferta z ciekawymi atrakcjami, która wyróżnia region na tle sąsiednich. Istotna jest dobra dostępność komunikacyjna oraz przystępna cenowo baza noclegowo-gastronomiczna.

Tabela nr 10. Charakterystyka segmentu turystyki weekendowej.

Segment: Turystyka weekendowa	
Kryteria demograficzne, geograficzne	Wiek: Nieistotny Płeć: Nieistotna Skąd: Warszawa, Białystok, inne miasta w regionie
Potencjalnie odwiedzane rejony Szlaku	okolice Zalewu Zegrzyńskiego, miejscowości „letniskowe” wzdłuż Szlaku, Biebrzański Park Narodowy, Puszcza Augustowska, Kurpiowszczyzna
Preferencje	Zainteresowani terenami położonymi z dala od miasta (ale tak żeby dojazd trwał maksimum ok. 2-3 godzin) – dobra dostępność miejsca Poszukują kontaktu z naturą – rzek, jezior, lasów, terenów atrakcyjnych pod względem rekreacji i aktywnego wypoczynku. Powinny być szlaki turystyczne. Z reguły posiadają własny sprzęt typu rower, czy kije do nordic walking, ale zainteresowani mogą być np. wypożyczeniem kajaka, nart biegowych czy ofertą stadniny koni. Zainteresowani imprezami regionalnymi Atutem miejsca będzie kuchnia regionalna, stylowa karczma itp., gdzie zjedzenie posiłku będzie atrakcją. Zakwaterowaniem jest najczęściej gospodarstwo agroturystyczne. Wypoczywają też często na swoich działkach letniskowych, w gronie znajomych. Ciekawe miejsca, zabytki, muzea, mogą stać się celem krótkich wycieczek jako urozmaicenia pobytu. Z reguły zmotoryzowani.
Motywy	Pobyt „z dala od zgiełku miasta” Aktywny wypoczynek i rekreacja Bogata oferta kulturalna regionu Dobry dostęp

Źródło: Opracowanie własne PART SA

SEGMENT – TURYSTYKA TRANŻYTOWA**„Turystyka tranżytowa”**

Ta grupa turystów to osoby podróżujące samodzielnie w docelowe miejsce, ale wykorzystujące okazję na zwiedzanie interesujących miejsc po drodze. Są to osoby posiadające określoną ilość czasu wolnego i mogące w miarę swobodnie modyfikować trasę. Turyści tranżytowi hierarchizują mijane miejsca – zatrzymują się tylko w wyjątkowo znanych i atrakcyjnych, w których jeszcze nie byli, bądź w tych, które darzą szczególnym sentymentem. Istnieje jednak możliwość, że oryginalna akcja promocyjna i informacja przekona ich do spontanicznej zmiany planów, zaś w późniejszym czasie powrócą na dłużej. Odwiedzają oni dane miejsca najczęściej ze względu na dobrą bazę noclegową i gastronomiczną.

Tabela nr 11. Charakterystyka segmentu turystyki tranżytowej.

Segment: Turystyka tranżytowa	
Kryteria demograficzne, geograficzne	Wiek: Nieistotny Płeć: Nieistotna Skąd: cała Polska, Europa
Potencjalnie odwiedzane rejony Szlaku	Warszawa, Zalew Zegrzyński, Pułtusk, Ostrołęka, Nowogród, Łomża, Biebrzański Park Narodowy, Augustów, Kanał Augustowski
Preferencje	Indywidualni, zmotoryzowani turyści Dysponują określoną ilością czasu Skupiają się tylko na najciekawszych rzeczach Magnezem są odbywające się akurat imprezy nawiązujące do tradycji regionalnych, a także kuchnia regionalna
Motywy	Chęć poznawania i odkrywania nowych miejsc Dobra informacja turystyczna

2. IDEA STWORZENIA NARODOWEGO SZLAKU TURYSTYCZNEGO „SZLAK WODNY IM. KRÓLA STEFANA BATOREGO”

Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego z założenia będzie narodowym produktem turystycznym, skierowanym do turysty wodnego, wyróżniającym się na rynku europejskim swoją oryginalną filozofią funkcjonowania, walorami i długością.

Narodowe produkty turystyczne to takie kompozycje atrakcji i usług, które w jednoznaczny sposób są kojarzone z danym krajem. Wykorzystanie w celu stworzenia takiego produktu historycznego szlaku stworzonego przez Króla Stefana Batorego jest pomysłem wynikającym zasadniczo z dwóch powodów. Po pierwsze – szlak jest już wytyczony i ma swoją rangę historyczną. Po drugie będzie to najdłuższy turystyczny szlak wodny w Polsce. Rzeki przez które prowadzi, jako walor naturalny i element krajobrazu, kojarzone są ze źródłem życia, z rozwojem, postępem, z tworzeniem miast i wiosek oraz skupianiem się wokół nich ludności. Stąd chęć stworzenia z tej, istniejącej już drogi wodnej – turystycznego szlaku wodnego jako narodowego produktu turystycznego Polski jest ideą jak najbardziej słuszną, zwłaszcza przy uwzględnieniu trendów obserwowanych na polskim i europejskim rynku turystycznym, związanych z popularnością turystyki aktywnej, w tym turystyki wodnej. Aktywny wypoczynek na wodzie jest doskonałą formą relaksu dla turysty w każdym wieku, pozwala na poznawanie ciekawych miejsc, sprawdzenie swoich fizycznych możliwości, spotkanie niezwykle ludzi. Niestety Polska nie jest krajem przyjaznym turystom wodnym, brakuje, bowiem niezbędnej infrastruktury, szczególnie tej dedykowanej w szczególności „wodniakom”. Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego ma być takim turystycznym śródlądowym szlakiem wodnym, który w całości będzie odpowiadał na potrzeby turystów wodnych i będzie dla nich w 100% bezpieczny.

Produkt "Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego" to **ponad 400 km szlaku wodnego od Zamku Królewskiego do granicy Państwa Polskiego na Śluzie Kurzyniec**. W założeniach to także:

- Narodowy markowy produkt turystyczny, pokazujący dziedzictwo kulturowe Polski oraz jej walory krajobrazowe, identyfikowany z Polską w całej Europie.
- Profesjonalnie przygotowany szlakie wodny, zagospodarowany z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań turysty wodnego.
- Szlak o niezwyklej różnorodności i wielości atrakcji, wykorzystujący potencjał lokalnych atrakcji.
- Szlak bezpieczny dla turysty wodnego.
- Szlak realny i prawdziwy, gdyż jego twórcy będą skoncentrowani na wspólnych działaniach według zaleceń zawartych w koncepcji.

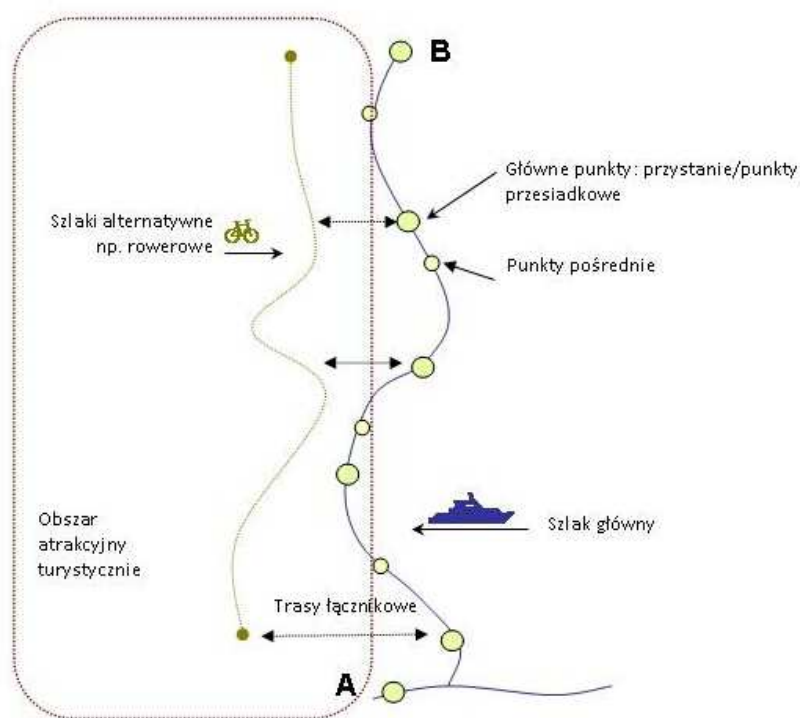
Budowa głównego produktu turystycznego zakłada zatem skupienie się na następujących elementach:

- rozwój infrastruktury podstawowej dla turystyki wodnej,
- rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej,
- zagospodarowanie i rozwój atrakcji w najbliższym otoczeniu szlaku,
- połączenie szlaku wodnego z innymi atrakcjami regionu przez sieć szlaków pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych,
- organizacja zaplecza dla uprawiania form turystyki aktywnej, edukacyjnej itp. (wypożyczalnie, transport, obsługa przewodnicka itd.),
- koordynacja działań organizacyjnych i promocyjnych na Szlaku.

3. FUNKCJONOWANIE „SZLAKU WODNEGO IM. KRÓLA STEFANA BATOREGO”

Ideą Szlaku Wodnego im Króla Stefana Batorego jest zasada przemieszczania się turysty od punktu A do punktu B po historycznym szlaku wodnym wytyczonym przez samego Króla Stefana Batorego. Dodatkowo turysta będzie korzystać z wielu pośrednich, atrakcyjnych w różnych aspektach turystycznych, punktów na trasie. Początek Szlaku znajduje się przy Zamku Królewskim skąd „król wyruszał w podróż”, koniec części polskiej zaś – na Śluzie Kurzyniec. Docelowo Szlak powinien stać się produktem międzynarodowym i prowadzić poprzez Niemen do Grodna, a potem być może również do Morza Bałtyckiego. Punktami pośrednimi na Szlaku będą wyznaczone miejsca lokalizacji portów i przystani wodnych. Ich umiejscowienie wynika z dostępności komunikacyjnej, atrakcyjności turystycznej otoczenia (dostęp do atrakcji turystycznych) oraz możliwości rozbudowy istniejącej lub przygotowania nowej infrastruktury niezbędnej z punktu widzenia obsługi ruchu turystycznego. Pomiędzy tymi punktami turysta będzie poruszał się szlakiem wodnym, choć alternatywne szlaki rowerowe czy piesze będą pozwalać na czasową „zamianę” środka transportu, a tym samym dotarcie do atrakcji dalej odsuniętych od głównej linii Szlaku, a także pokonanie biebrzańskiego odcinka szlaku, gdzie, z racji chronionej przyrody, ruch jednostek pływających jest ograniczony. W związku z tym faktem powinny powstać również punkty węzłowo-przesiadkowe, gdzie turysta będzie mógł zamienić kajak czy łódź na dowolny środek lokomocji, a tym samym skorzystać z innych szlaków poprzez system dróg łącznikowych prowadzących do atrakcji przyrodniczych, kulturowych czy militarnych regionu. W zależności od tego, czy osoba taka będzie chciała tylko dojechać do odległej o kilka kilometrów od brzegu atrakcji, czy będzie chciała przebyć dłuższy odcinek trasy innym środkiem lokomocji, a swój jacht/ kajak/statek/barkę przetransportować na miejsce, z którego wyruszy ponownie, punkty te powinny być przystosowane do tego rodzaju działań i posiadać odpowiedni sprzęt. Zostało to opisane w rozdziale dotyczącym produktu rzeczywistego. Całość koncepcji funkcjonowania Szlaku pokazuje rysunek nr 2.

Rysunek nr 2. Funkcjonowanie produktu głównego

Źródło: Opracowanie własne PART SA

Główne cechy koncepcji Szlaku oraz elementy wpływające na charakter i konkurencyjność produktu Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego to:

- Szlak wiodący o charakterze przyrodniczo-krajoznawczym, przeznaczony dla turystyki wodnej, w szczególności dedykowanej osobom poruszającym się jednostkami pływającymi i za pomocą tzw. materiału scalonego (tratwy, krypy).
- Szlaki alternatywne, uzupełniające o charakterze przyrodniczo-historyczno-krajoznawczym, przeznaczone dla turystów rowerowych, pieszych, konnych i innych.
- Punkty węzłowo-przesiadkowe pozwalające na łatwą zmianę formy podróżowania, a także dostęp do szlaków alternatywnych i atrakcji oddalonych od Szlaku. W punktach tych zapewnione będzie odpowiednie zaplecze dla turysty wodnego, zwiększające atrakcyjność kilkudniowego podróżowania na Szlaku.
- Tworzenie dróg łącznikowych – odcinki scalające obydwa szlaki (uzupełniający i główny) oraz prowadzące do atrakcji położonych poza Szlakiem głównym.
- Wspólne elementy systemu wpływające na jego spójność – wortal turystyczny Szlaku, system wizualizacji (tablice informacyjne, tablice wielkoformatowe, mapy, foldery, tabliczki), logo przewodnie systemu.
- Baza turystyczna dla turystyki wodnej, w tym dobrze wyposażone kempingi i pola biwakowe np. (mające udogodnienia, zniżki, będące w systemie certyfikacji).
- Obudowa Szlaku infrastrukturą turystyczną – porty, przystanie, stacje wodne, itp.
- Usługi specjalistyczne wokół Szlaku, zintegrowane z ofertami (przewozowe, transportowe, przewodnickie, edukacyjne).
- Eksponowanie atrakcji na szlakach, punkty/wieże widokowe, ścieżki edukacyjne, tablice informacyjne, oznaczenia, mapki atrakcji.
- Rozwiązania przedłużające sezon turystyczny, np. imprezy sezonowe, programy lojalnościowe, zniżki sezonowe.
- Dodatkowe działania późniejsze polegające na tworzeniu nowych szlaków i ścieżek, prowadzących do walorów nie eksponowanych do tej pory w sposób dostateczny.

4. ZINTEGROWANY PRODUKT TURYSTYCZNY „SZLAK WODNY IM. KRÓLA STEFANA BATOREGO”

4.1. ELEMENTY PRODUKTU

Elementy, które charakteryzują szlak wodny jako produkt turystyczny, to jego walory turystyczne, obecna infrastruktura, dostępność komunikacyjna, a także potencjalni odwiedzający, czyli turyści. Ci ostatni powinni zostać dokładnie zdefiniowani, by oferta stała się dla nich szczególnie atrakcyjna. Należy przy tym pamiętać, że nie tylko jakość i atrakcje miejsca są motywujące do odbycia podróży. Dzisiaj równie ważne jest kompleksowe zaspokojenie potrzeb turysty. Usługi turystyczne należą do grupy usług zaspokajających wiele potrzeb fizycznych, społecznych i psychologicznych. Są one związane z takimi motywami podróży, jak potrzeba odpoczynku, chęć ucieczki od otoczenia, od rutyny, chęć poszukiwania nowych i odmiennych doświadczeń, odwiedzenie atrakcyjnych miejsc, poznanie ciekawych zjawisk przyrodniczych, korzystanie z dóbr kultury. Podczas budowy produktów należy pamiętać, że turyści chcą zaspokoić w tym samym czasie więcej niż jedną potrzebę, a więc produkty odnoszące największy sukces to te, które najlepiej odpowiadają na „wiązkę potrzeb” określonego segmentu odbiorców. Tylko spełnienie wszystkich potrzeb danej jednostki sprawi, że turysta będzie całkowicie zadowolony z pobytu.

Bardzo duże znaczenie w rozwoju każdego produktu turystycznego mają ludzie. Od zaangażowania i akceptacji mieszkańców gmin wchodzących w skład Szlaku zależeć będzie w bardzo dużym stopniu jego finalna postać i dalsze funkcjonowanie. Oczwistym jest, że skuteczność każdego przedsięwzięcia turystycznego w dużej mierze wyznacza aproba i przychylność środowiska, w którym ma być ono realizowane.

Definicji produktu turystycznego w opracowaniach jest bardzo wiele. W myśl koncepcji marketingowej produktem jest wszystko, co jest oferowane na rynku w celu zaspokojenia potrzeb konsumenta. Produkt to **oryginalna kompozycja** różnych dóbr turystycznych (walorów, atrakcji i infrastruktury), oraz wszelkich usług umożliwiających ich turystyczne wykorzystanie w trakcie podróży lub pobytu oraz **pomysł**, który spowoduje napływ turystów do danego miejsca.

Całość produktu turystycznego, którego przykład przedstawia rysunek nr. 3, stanowi funkcjonalną strukturę składającą się z trzech poziomów:

- rdzenia produktu,
- produktu rzeczywistego,
- produktu poszerzonego (powiększonego)

Rdzeń produktu dotyczy głównego motywu podróżowania – zaspokaja potrzebę priorytetową, koresponduje z rdzeniem korzyści, którym może być na przykład zaspokojenie potrzeby odpoczynku, odwiedzenia ciekawego miejsca czy poprawa stanu zdrowia. Spełnienie takich wymagań narzuca więc konieczność jednoczesnego zaoferowania realnej, usługowej kompozycji o określonej strukturze i poziomie jakościowym, czyli uformowania produktu rzeczywistego. Samodzielny rdzeń produktu nie jest zazwyczaj przedmiotem transakcji. Atrakcyjny produkt turystyczny powinien także obejmować usługi i dobra zaspokajające - obok potrzeby głównej - potrzeby komplementarne. Krąg takiego poszerzonego produktu turystycznego tworzą składniki przyczyniające się do wyróżnienia produktu na rynku. Marketing wprowadza również pojęcie produktu potencjalnego, na który składa się wszystko to, co może dodatkowo uatrakcyjnić produkt i przyciągnąć nabywcę. Zakres oraz jakość usług i dóbr oferowanych w ramach produktu turystycznego

należy stale dopasowywać do stale zmieniającego się poziomu zamożności, cywilizacji i kultury. Produkt turystyczny musi być także atrakcyjny na nieustannie zmieniającym się rynku. Klarowne określanie cech produktu jest warunkiem jego rynkowego wyróżniania (branding) mającego na celu kreowanie wizerunku pozytywnie odbiegającego od substytutów oraz umożliwiającego łatwe przywołanie przez konsumenta identyfikowalnych cech produktu.

Projektowana oferta uzupełniająca ma być elementem wspierającym produkt główny. Z drugiej strony oferta przygotowana na szlaku wodnym będzie w pewnym stopniu podnosić atrakcyjność produktów uzupełniających, ale siła oddziaływania będzie w tym przypadku dużo niższa. Takie podejście w sposób jednoznaczny określa miejsce koncentracji środków finansowych, zasobów ludzkich oraz wysiłków organizacyjnych – Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego.

4.1.1. RDZEŃ PRODUKTU

Rdzeniem produktu "Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego" jest historyczny Szlak Wodny obejmujący Wisłę (wraz z Kanałem Żerańskim) Zalew Zegrzyński, Narew, Biebrzę, oraz Kanał Augustowski, ich walory przyrodniczo-krajobrazowe, oraz wpływ na dziedzictwo historyczne regionu objętego projektem.

Głównym motywem podróżowania jest chęć połączenia aktywnego wypoczynku i wodnych pasji z czerpaniem z walorów przyrodniczo-krajobrazowych obszarów nadrzecznych. Szlak ten stanowi w wielu miejscach unikalny korytarz przyrodniczy.

Podstawową korzyścią dla turysty jest możliwość szybkiego i bezpiecznego przemieszczania się pomiędzy poszczególnymi punktami oznakowanym szlakiem wodnym.

Mapa nr 1. Lokalizacja Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego.

Źródło: http://www.targowek.waw.pl/szlak_wodny/logo_szlak.gif

4.1.2. PRODUKT RZECZYWISTY

W skład produktu rzeczywistego "Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego" wchodzi niezbędne dla turysty wodnego elementy oferty, infrastruktura turystyczna związana z uprawianiem turystyki wodnej, baza noclegowa i gastronomiczna, zagospodarowanie szlaku (porty, przystanie, miejsca do cumowania, sanitariaty, parkingi, punkty serwisowe, itp).

Produkt rzeczywisty to infrastruktura i profesjonalna obsługa turysty wodnego zapewniająca realizację potrzeby głównej, czyli poruszania się Szlakiem po regionie.

Wdrażanie systemowych rozwiązań w zakresie obsługi turysty, mające zapewnić zagospodarowanie regionu w infrastrukturę odpowiedniej jakości, ma również za zadanie budowania silnego wizerunku regionu jako przyjaznego turystyce wodnemu.

Elementami produktu rzeczywistego, które będą miały istotny wpływ na tworzony produkt turystyczny "Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego" będą:

- Drogi wodne po których przebiega Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego

- Infrastruktura obsługi turysty wodnego: porty, przystanie, miejsca do cumowania, punkty serwisowe, wypożyczalnie wodne, parkingi, przechowalnie sprzętu wodnego, punkty widokowe, mini – mariny punktach węzłowych.
- Infrastruktura uzupełniająca: baza noclegowa, baza gastronomiczna.
- System Zintegrowanego Transportu: rozwiązanie systemowe polegające na integracji transportu wodnego i innych (rowerowego, zbiorowego) – ważny w szczególności na „biebrzańskim” odcinku Szlaku.
- Informacja turystyczna wraz z logo i systemem identyfikacji wizualnej.

Drogi wodne na których przebiega Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego

Sytuacja dróg wodnych, przez które przebiega Szlak im. Króla Stefana Batorego nie jest najlepsza. Podlegają one degradacji (zmieniają się ich głębokości tranzytowe, szerokości oraz promienie zakoli), co powoduje niedostosowanie do przepisów, w których owe drogi są opisywane. Taki stan rzeczy natomiast prowadzi do utraty znaczenia drogi wodnej dla żeglugi. Niestety, środki przeznaczone na utrzymanie szlaków żeglugowych są niewystarczające. Ponadto dystans pomiędzy faktycznymi potrzebami, a finansami jakie przekazuje się na te potrzeby, pogłębia się. Powoduje to dalszą marginalizację i degradację szlaków żeglugowych i infrastruktury z nimi związanej, a co za tym idzie, maleje zainteresowanie żeglugą śródlądową. Dlatego tak ważne jest utrzymywanie w odpowiednim stanie dróg wodnych przez które przebiega Szlak im. Króla Stefana Batorego. Nadzór nad tymi działaniami sprawuje Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, a w jego imieniu Zarządy Regionalne, które powinny zrobić wszystko, by utrzymać głębokości tranzytowe dla dróg wodnych, przez które biegnie Szlak, w ramach środków, jakie posiadają. Drogi wodne powinny być regularnie monitorowane i (co najmniej raz w roku, a jeśli zachodzi potrzeba – częściej) udrażniane. Jednym z problemów przy takich działaniach mogą być niskie klasy dróg wodnych po których biegnie Szlak, w związku z czym są one udrażniane w ostatniej kolejności. Przy tego typu realizacjach trzeba również pamiętać o obszarach chronionych, takich jak Biebrzański Park Narodowy, o którego ochronie decyduje Ustawa Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r.

Infrastruktura obsługi turysty wodnego

Infrastruktura obsługi turysty wodnego ma zapewnić mu kompleksową obsługę. Składa się na nią cały wachlarz elementów, które ułatwiają, a niejednokrotnie umożliwiają przepłynięcie pomiędzy poszczególnymi punktami Szlaku. Składają się na nią elementy zagospodarowania opisane poniżej.¹

Port jachtowy rozumiany jest jako zespół basenów portowych, obiektów hydrotechnicznych oraz budowli i terenów lądowych, zapewniający bezpieczny postój i obsługę jednostek pływających rekreacyjnych i turystycznych.

Biorąc pod uwagę liczbę stanowisk i miejsc postojowych dla od 50 do 200 jednostek pływających (tzw. mały port jachtowy), porty na Szlaku Batorego powinny być wyposażone w:

---

¹ Opis wg publikacji pt „Założenia do projektowania marin i stanic kajakowych” W. Skóra, M. Czerny.

- Miejsca postojowe przy nabrzeżach i pomostach
- Pochylnie i urządzenia do wodowania i podnoszenia jednostek, dźwignice do stawiania masztów
- Miejsca serwisowe
- Pomieszczenia bosmanatu lub kapitanatu portu
- Zaplecze sanitarne – szatnie, natryski, toalety, punkt pierwszej pomocy medycznej
- Pomieszczenia magazynowe i socjalne (np. miejsce do mycia naczyń)
- Ogólnodostępne połączenie telefoniczne
- Punkt poboru wody pitnej
- Punkt zaopatrzenia w podstawowe artykuły spożywcze i przemysłowe
- Punkt zasilania i poboru energii elektrycznej
- Sprzęt gaśniczy i ratunkowy
- Zbiorniki na odpady stałe i nieczystości płynne
- Urządzenia do odbioru ścieków (również zaolejonych)
- Parking samochodowy i dla przyczep podłodziowych
- Stację paliw (stacjonarną lub przewoźną)

Port jachtowy połączony z zabudową spełniającą funkcje usługowe dla turystów zatrzymujących się w porcie (obiekty noclegowe, bary, restauracje, sklepy, obiekty rekreacyjne) nazywany jest mariną. Inną koncepcją portu jachtowego – mariny jest tzw. wioska jachtowa. Charakteryzuje się ona tym, że wokół mariny istnieje osiedle mieszkaniowe zintegrowane z mariną. Porty, mariny i wioski jachtowe powinny powstawać według zapotrzebowania.

Przystań wodna rozumiana jako miejsce dogodne do cumowania i postoju jachtów oraz niewielkich jednostek pływających, wyposażona w urządzenia cumownicze i pomost umożliwiający bezpieczne wyjście na ląd. Na Szlaku Batorego należy brać pod uwagę lokalizację przystani tak, aby umożliwić turystom dotarcie do atrakcyjnych miejsc (zabytków, udostępnionych rezerwatów przyrody, punktów widokowych i obiektów usługowych) położonych na brzegu, tuż przy Szlaku.

Stanica kajakowa to miejsce przygotowane do bezpiecznego cumowania i przetrzymywania kajaków oraz przystosowane do pobytu turystów. Stanica powinna być wyposażona w:

- Dogodne dojście do brzegu (piach lub trawa, najlepiej w obrębie naturalnej plaży)
- Pomost stały lub pływający, pochylnię do wodowania kajaków
- Wydzielone miejsce do składowania kajaków
- Zaplecze sanitarne – umywalki, natryski, toalety, punkt pierwszej pomocy medycznej
- Zaplecze noclegowe (pole namiotowe, domki kempingowe) położone w obrębie obiektu
- Punkt poboru wody pitnej
- Wiaty turystyczne, zadaszone stoły i ławy dające możliwość samodzielnego przyrządzania posiłków)

- Pojemniki na odpady stałe i zbiorniki na nieczystości płynne
- Wydzielone miejsce na ognisko
- Parking samochodowy
- Punkt zaopatrzenia w podstawowe artykuły spożywcze i przemysłowe
- Zaplecze gastronomiczne (może być położone blisko obiektu)

Na lokalizację portu, przystani czy stancji wpływ mają warunki i parametry danego akwenu lub rzeki. Oddziałują one również na bezpieczeństwo i komfort turystów. O atrakcyjności położenia miejsca dogodnego do cumowania jednostek pływających decyduje też dostępność komunikacyjna i lokalizacja względem miejscowości (biorąc pod uwagę zaplecze usługowe – noclegowe, gastronomiczne). W związku z powyższym uznano, iż miejscowościami, w których powinna powstawać infrastruktura przeznaczona dla turysty wodnego są:

WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

Warszawa (Port Żerański)

Port Żerański położony jest u ujścia Kanału Żerańskiego do Wisły. Dziś wykorzystuje się tylko jego część - tzw. basen administracyjny, gdzie „zimują” jednostki pływające (głównie naprawcze, barki i lodołamacze) i gdzie rozładowuje się węgiel oraz stocznię remontową. Na potrzeby elektrociepłowni wykorzystuje się też osadnik o powierzchni 2,4 ha. Port docelowo miał składać się z 3 basenów, jednak jego budowa nigdy nie została dokończona. W nieoficjalnych planach przewiduje się zagospodarowanie tego terenu na potrzeby turystyki i sportów wodnych, usługi komercyjne oraz zabudowę mieszkaniową. Port Żerański powinien stać się głównym portem warszawskim, w którym łączyłyby się wszystkie turystyczne, wodne szlaki biegnące Wisłą, gdzie kwitłoby życie żeglarskie i gdzie dostępna byłaby wymieniona wyżej, specjalistyczna infrastruktura przeznaczona dla turysty wodnego.

Fotografia nr 1. Jeden z niewykorzystywanych basenów Poartu Żerańskiego.
Źródło: Archiwum PART

Zalew Zegrzyński (Serock, Nieporęt)

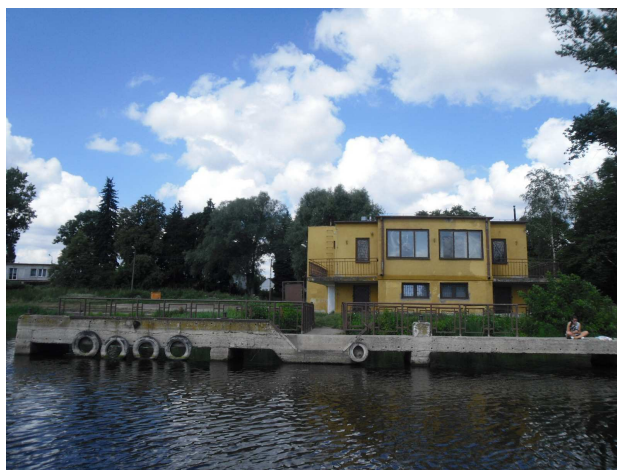
Miasta Serock i Nieporęt znajdują się w strategicznym dla Szlaku miejscu – jego wpłynięcia na wody Zalewu Zegrzyńskiego. Nieporęt to jeden z największych portów na Zalewie, miejsce, które cały czas się rozbudowuje i już jest w stanie przyjąć dużą ilość turystów. Serock jest miastem, które w dużym stopniu korzysta ze środków unijnych, a jego władze są świadomi wielkich możliwości, jakie daje rozwój turystyki. W Serocku powstała już plaża wraz z całym zapleczem infrastrukturalnym (molo, miejsca do cumowania, sanitariaty, boiska sportowe, parking).

Fotografia nr 2. Nowa inwestycja Serocka – zagospodarowane nabrzeże miejskie wraz z molo, plażą, miejscami do cumowania itp.
Źródło: Archiwum PART S.A.

Pułtusk

W Pułtusku istnieje port rzeczny na Narwi należący do Gminy Pułtusk. Od niedawna użytkuje go w części Pułtuskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, które ma w planach jego rewitalizację i przystosowanie do przyjmowania jednostek pływających. Ostatnio (stan na listopad 2009) uporządkowano tam nabrzeża, pogłębiono i oczyszczono port, poprawiono drogę dojazdową oraz utworzono miejsca parkingowe. Na tym terenie, w szczególności w okresie letnim, odbywają się różne imprezy ozrywkowe połączone z występami artystów. Przyciągają one mieszkańców i przyjezdnych stanowiąc ważne wydarzenia w ich życiu kulturalnym.

Fotografia nr 3. Port Pułtusk przed jego odnowieniem (lipiec 2009).
Źródło: Archiwum PART SA

Różan (nowa inwestycja)

Miejscowość Różan to bodaj jedyna miejscowość na Szlaku nie posiadająca żadnego zagospodarowania brzegów Narwi, nad którą się znajduje. Jej waga jest tak duża, ponieważ znajduje się na przecięciu dwóch ważnych dróg krajowych. Rekomenduje się zatem, aby, w miarę potrzeb, uwzględnić tę lokalizację w planach rozwoju Szlaku.

Fotografia nr 4. Zarośnięte brzegi w miejscowości Różan (lipiec 2009).

Źródło: Archiwum PART SA

Ostrołęka

Ostrołęka posiada zagospodarowane niewielkie nabrzeże, jednak nie jest ono w dobrym stanie. Niedaleko znajduje się natomiast duży port rzeczny będący własnością Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej oddz. Ostrołęka. W związku z tym faktem zaleca się wykorzystanie portu w ramach możliwości RZGW również do celów rekreacyjno – turystycznych.

Fotografia nr 5. Dzisiejszy wygląd portu w Ostrołęce.

Źródło: Archiwum PART SA

WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

Nowogród

Port w Nowogrodzie będzie miał znaczenie strategiczne, gdyż w tym miejscu rzeka Narew łączy się z Pisą, która prowadzi do Wielkich Jezior Mazurskich. Szlakiem Pisa – Narew podążają więc żeglarze z Zalewu Żegrzyńskiego chcący żeglować na Mazurach.

Fotografia nr 6. Dzisiejszy stan nabrzeża w miejscowości Nowogród – widok na skansen.

Źródło: Archiwum PART SA

Łomża

Największe na Szlaku miasto w województwie podlaskim. Ze względu na jego wielkość i dobre położenie komunikacyjne powinno być uwzględnione przy dalszym rozwoju Szlaku.

Fotografia nr 7. Plaża miejska w Łomży.

Źródło: Archiwum PART SA

Krzewo/Wizna

Wizna to miejscowość, niedaleko której rzeka Biebrza łączy się z Narwią. Tu też zaczyna się Biebrzański Park Narodowy. W związku z obostrzeniami, jakie są na jego terenie zachodzi konieczność opracowania alternatywy dla turystów motorowodnych, którzy nie chcą rezygnować z pokonania całego odcinka Szlaku. Istnieje kilka rozwiązań tej sytuacji, jednak wszystkie wymagają powstania nowej oferty na tym etapie Szlaku,

jaką będzie transport lądowy łodzi z napędem silnikowym. Organizacja takiego transportu związana jest również z powstaniem nowej infrastruktury wodnej w miejscach skrajnych, takich jak Wizna – na granicach obszaru wyłączzonego z ruchu jednostek silnikowych. Infrastruktura ta to tak naprawdę profesjonalne porty rzeczne, w których obligatoryjnie powinny znajdować się pochylnie i urządzenia do wodowania i podnoszenia jednostek, a niedaleko – przystanki autobusowe, organizatorzy turystyki którzy zapewniłoby transport zastępczy oraz zorganizowałoby czas wolny turystom. W miejscowości Krzewo (znajdującej się w gminie Piątnica), kilka kilometrów od Wizny na południe, oraz niedaleko samej Wizny prywatni inwestorzy planują działania, które wpisują się w założenia, jakie powinna spełniać ta lokalizacja.

Fotografia nr 8, 9. Zagospodarowane nabrzeże Narwi w okolicach miejscowości Wizna i miejsce przyszłej lokalizacji portu (prywatny inwestor).

Źródło: Archiwum PART SA

Osowiec Twierdza

Miejsce turystyczne, siedziba władz Biebrzańskiego Parku Narodowego oraz Muzeum Parku, a także lokalizacja jednej z większych atrakcji na Szlaku – Twierdzy Osowiec. Istnieje tu pole namiotowe, które docelowo powinno stać się kempingiem o standardzie min. 2-gwiazdkowym i gdzie planuje się utworzenie miejsca do cumowania kajaków. W dalszych planach Parku jest również przystosowanie jednego z fortów do celów turystycznych – rekreacyjnych, także z wykorzystaniem fosy.

Fotografie nr 10 i 11. Pole namiotowe z dostępem do wody oraz niezagospodarowane jeszcze ruiny fortu (sierpień 2009).

Źródło: Archiwum PART S.A.

Dolistowo / Goniądz

Te dwie miejscowości, są jedynymi w Parku Narodowym tak dobrze rozwiniętymi pod względem dostępu do brzegu rzeki. Goniądz posiada niewielkie zaplecze sportowo – rekreacyjne, moło oraz naturalne miejsce do utworzenia niewielkiej przystani, Dolistowo zaś, może stać się strategicznym miejscem przesiadkowym, ponieważ stąd właśnie, podobnie jak w okolicach Wizny, może zostać uruchomiony rejs niewielkimi statkami turystycznymi w górę Szlaku.

Fotografia nr 12 i 13. Przykład zagospodarowania brzegów rzeki Biebrzy – Dolistowo i Goniądz.

Źródło: Archiwum PART SA

Augustów

Miasto Augustów jest dobrze rozpoznawalnym ośrodkiem sportów wodnych wśród turystów zarówno w kraju, jak i za granicą (szczególnie u naszych sąsiadów ze wschodu). Oczywistym jest więc fakt, że nie może go zabraknąć na portowej mapie Szlaku im. Króla Stefana Batorego. W mieście tym już istnieje rozbudowana sieć wypożyczalni, marin oraz oferta popłynięcia statkami wycieczkowymi w głąb Kanału Augustowskiego.

Fotografia nr 14. W Augustowie o dostęp do brzegu stara się każdy.

Źródło: Archiwum PART SA

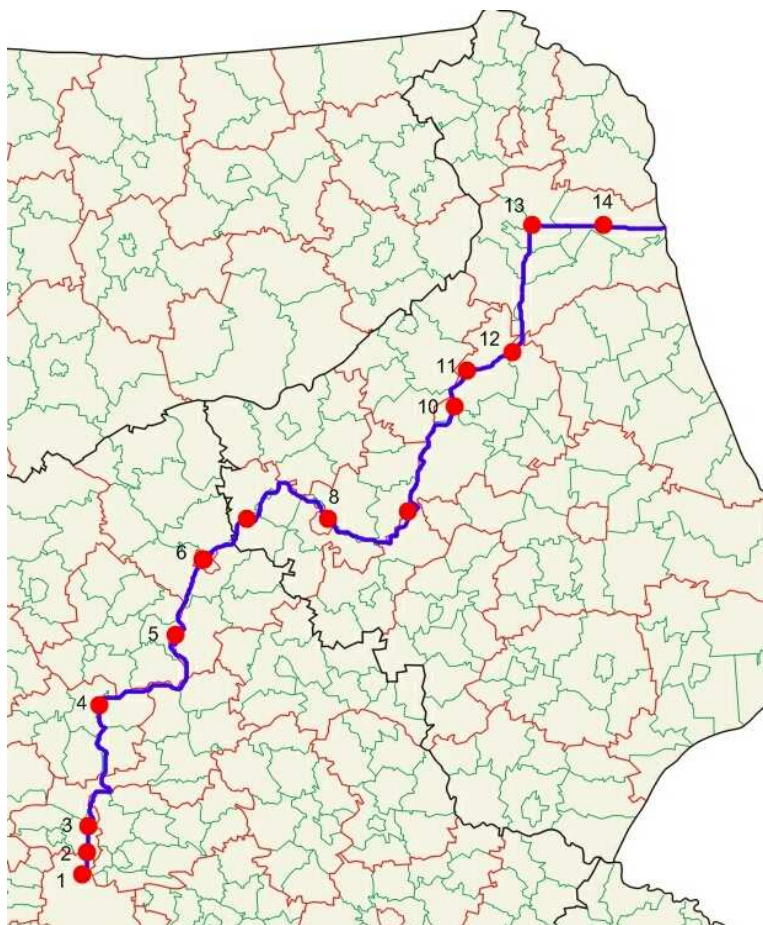
Gmina Płaska

Gmina Płaska powinna zostać wzięta pod uwagę z racji jej położenia jako skrajnej na Szlaku po jego polskiej stronie. Najbardziej przygotowana do przyjmowania turystów jest miejscowość Paniewo (przy Śluzie Paniewo), jednak leży ona w pewnej odległości od Śluz Kurzyniec (granicy Państwa). Powyżej tej lokalizacji nie ma miejsca, które mogło i chciałoby pełnić rolę skrajnego na Szlaku portu lub przystani.

Fotografia nr 15 i 16. W gminie Płaska wiele osób zakłada działalność turystyczną, ale jest ona rozdrobniona.
Źródło: Archiwum PART SA

Szczegółowe informacje na temat wszelkich inwestycji, jakie podjęły wyżej wymienione miejscowości przedstawiono na mapie i w tabeli poniżej.

Mapa nr 2. Miejscowości kluczowe na Szlaku.

Źródło: Opracowanie własne PART SA

Legenda:

1. Dzielnica Białotłęka
2. Gmina Nieporęt
3. Miasto Serock
4. Miasto Pułtusk
5. Miasto Różan
6. Miasto Ostrołęka
7. Miasto Nowogród
8. Miasto Łomża
9. Miejscowość Wizna/ Krzewo
10. Miejscowość Osowiec Twierdza
11. Miejscowość Goniądz
12. Miejscowość Dolistowo
13. Miasto Augustów
14. Gmina Płaska

Tabela nr 12. Opis inwestycji związanych z turystyką wodną w miejscowościach kluczowych dla Szlaku.

Lokalizacja	Opis inwestycji zrealizowanych i planów inwestycyjnych ²	Potrzeby wskazane przez ankietowanych
1. Warszawa	Inwestycje planowane: 1. W Porcie Żerańskim ma powstać Aqua Park. Inwestycja ta realizowana będzie na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego. Miasto wybierze inwestora. Dzielnica wydierza inwestorowi teren, ten zaś wybuduje obiekt o wartości ok. 1 miliarda zł. Obszar inwestycji to Port Żerański. W tej chwili brak dojazdu do portu. Dojazd mógłby być doprowadzony w rejon supermarketu Auchan ul. Elektronową lub przez most nad Kanałem Żerańskim do ul. Płochocińskiej. 2. Wprowadzenie na kanale tramwaju wodnego. Koszt eksploatacji tramwaju ponosi armator. Prywatny deweloper Dom Development zobowiązał się do wybudowania przystanku dostosowanego do ruchu tramwaju wodnego na Kobiałce. W tej chwili nie istnieje stała komunikacja między Portem Żerańskim a najbliższym przystankiem autobusowym. ZTM zobowiązał się zapewnić odbiór pasażerów z portu i przewóz do najbliższego przystanku. Na lewobrzeżnym bulwarze funkcjonują obecnie trzy przystanki tramwajów wodnych i 2 dodatkowe dla promów (Solec -- Cypel Czernikowski, Powiśle - Most Poniatowskiego Stare Miasto - Zamek Królewski, Żoliborz - Cytadela Warszawska, oraz Saska Kępa i Warszawskie ZOO). 3. Planowane jest zagospodarowanie lewego brzegu Wisły. Konkurs na opracowanie projektu architektonicznego został już rozstrzygnięty. Koszt inwestycji to 45,8 mln PLN i ma być ona zrealizowana w latach 2009 – 2013 4. Centrum Nauki Kopernik Ta instytucja kultury powstaje tuż przy lewym brzegu Wisły, na podzamczu. Do końca 2010 roku mają być gotowe 2 moduły budynku. Na kompleks Centrum złożą się: • dwukondygnacyjny budynek o powierzchni 15 tys. m², który	- Konieczna budowa przystani pływającej (dworca wodnego) w rejonie Zamku Królewskiego. - przystosowanie nabrzeża lewobrzeżnego bulwaru dla cumowania jednostek pływających. - Centralny Port Turystyki wodnej z kapitanatem portu, infrastrukturą portową, punktem informacji turystycznej, hotelem itd. -przystanie: Zamek Królewski (pływający dworzec wodny) Żoliborz, Białołęka (koło śluzy), Kanał Żerański, Kobiałka. - potrzeba połączenie szlaku wodnego Króla Stefana Batorego z szlakiem żeglugowym

² Źródło danych: Ankiety PART SA

Lokalizacja	Opis inwestycji zrealizowanych i planów inwestycyjnych ²	Potrzeby wskazane przez ankietowanych
	pomieści wystawy stałe i czasowe, laboratoria i pracownie, centrum konferencyjne, kawiarnie i restauracje, a także część biurową • parking oraz warsztat w kondygnacji podziemnej • multimedialne planetarium, usytuowane w bryle przypominającej wyglądem głaz narzutowy – znajdzie się tu też platforma widokowa • otaczający Centrum Park Odkrywców, w nim urządzenia do przeprowadzania eksperymentów pod gołym niebem, zewnętrzna galeria sztuki, amfiteatr. 5. projekt 2 wieże. Nowo powstałe i wciąż rozwijające się i inwestujące centrum sportowo – rekreacyjne zlokalizowane obok Kanału Żerańskiego. Oprócz możliwości uprawiania turystyki wodnej oferuje również ścianki wspinaczkowe (także lodową), mosty linowe, zajęcia z jumpingu, akrobatyki powietrznej i wiele innych atrakcji adekwatnych do wieku i możliwości korzystających z kompleksu. Obiekt na miarę XXI wieku.	
2. Miasto Serock	Inwestycje zrealizowane: 1. Molo z przystanią wodną i zapleczem socjalnym w Serocku - wybudowano molo, zamontowano dwa pomosty do cumowania łodzi, wybudowano budynek sanitarny (toalety oraz przebieralnie), który służy mieszkańcom i turystom w okresie letnim, udostępniono także parking zlokalizowany w pobliżu mola, który zdecydowanie ułatwił dostęp do terenów przybrzeżnych osobom zmotoryzowanym. Inwestycja objęła obszar około 3000 m². 2. Modernizacja miejsca, w którym znajdowało się średniowieczne grodzisko tzw. „Barbarka” (taras widokowy na Jezioro Zegrzyńskie, makieta średniowiecznego grodziska, tablica informacyjna dot. historii miejsca, połączenie z Traktem Spacerowym schodzącym wąwozem na Bulwar Nadnarwiański). Inwestycja na obszarze 1400 m² (bez stoków) Inwestycje planowane	• utworzenie Punktu Informacji Turystycznej • utworzenie bazy gastronomicznej na plaży w Serocku/tawerna • system identyfikacji wizualnej informujący o przebiegu Szlaku na wyznaczonych przystankach • system monitoringu składu chemicznego i biologicznego wody na Zalewie Zegrzyńskim i Narwi • punkt zlewny ścieków ze sprzętu pływającego • porty jachtowe • przystanie z miejscami do cumowania

Lokalizacja	Opis inwestycji zrealizowanych i planów inwestycyjnych ²	Potrzeby wskazane przez ankietowanych
	1. Zagospodarowanie Szlaku Napoleońskiego - (projekt koncepcyjny o wartości 641 489,00 zł) znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie Zalewu Zegrzyńskiego (budowa ścieżki spacerowo - edukacyjnej z elementami małej architektury, na stanowisku strzeleckim umieszczenie repliki armaty pochodzącej z okresu wojen napoleońskich, oświetlenie ścieżki, odtworzenie naturalnego ukształtowania wałów napoleońskich). Koncepcje: 1. Amfiteatr - inwestycja byłaby zlokalizowana w rejonie ul. Brukowej Amfiteatr służyłby nie tylko mieszkańcom, ale również mogłyby się tutaj odbywać wydarzenia kulturalne o znaczeniu ponadlokalnym (lokalizacja na skarpie nad Zalewem, w części miasta najczęściej odwiedzanej przez turystów w okresie letnim) 2. Budowa basenu z podgrzewaną wodą - taka inwestycja przedłuży sezon turystyczny 3. Rewitalizacja starorzecza Bugu - budowa stanowisk wędkarskich Znane plany inwestycyjne instytucji nie będących jednostkami administracyjnymi Urzędu Miasta i Gminy Serock: 1. Modernizacja domu wycieczkowego PTTK w Zegrzynku - przebudowa obiektu oraz budowa przystani z zapleczem do uprawiania sportów wodnych (projekt o wartości ogólnej 10 mln zł w fazie pozyskiwania funduszy unijnych przez PTTK) 2. Budowa infrastruktury nabrzeża w Centrum Kongresowym Hotel Warszawianka w Jachrance w związku z przygotowaniami do pełnienia roli centrum pobyтового w czasie Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej „UEFA EURO 2012” (istnieje już przystań, gdzie przybija np. statek płaskodenny „Zefir” odbywający rejsy weekendowe po Zalewie Zegrzyńskim)	
3. Miasto Nieporęt	Inwestycje realizowane: 1. Realizacja zagospodarowania części wybrzeża Zalewu Zegrzyńskiego pn. „Dzika Plaża” w Nieporęcie. Dzika Plaża stanowi	Przystanek „Kanał Królewski” - należałoby wybudować pomost, do którego by cumował statek.

Lokalizacja	Opis inwestycji zrealizowanych i planów inwestycyjnych ²	Potrzeby wskazane przez ankietowanych
	jeden z przystanków na trasie Szlaku. W ramach inwestycji wykonano m.in.: budynek socjalno-sanitarny wraz z wszelkimi mediami, ciągi piesze wraz z oświetleniem, rekultywację plaży, plac zabaw, monitoring wizyjny, zagospodarowanie terenów zielonych. Inwestycje planowane: 1. Dokończenie zagospodarowania Dzikiej Plaży w Nieporęcie poprzez m.in. budowę mola spacerowego i pomostu pływającego. Molo składa się z dwóch części. Pierwsza z nich o szerokości 6m i długości 24m położona jest prostopadle do brzegu, stanowi promenadę rekreacyjną i druga część do niej prostopadła z mołem o tej samej szerokości i długości 12m w kierunku równoległym do brzegu, stanowić ma przystań do cumowania statków. Pomost pływający o łącznej powierzchni zabudowy 516,25m².	- Przystanek „Port Nieporęt” - należałoby wybudować pomost, do którego cumowałby statek. - Przystanek „Dzika Plaża” – dokończenie trwającego już przedsięwzięcia poprzez wybudowanie pomostu pływającego i mola spacerowego, do którego cumowałby statek. - Przystanek „Zegrze” - aby uruchomić ten przystanek na Szlaku potrzeba niewielkich nakładów finansowych związanych z odnowieniem przystani
4. Miasto Pułtusk	Inwestycje planowane: 1. Modernizacja i rozbudowa zespołu rekreacyjno – turystycznego przystani wodnej przy ul. Solnej nad Narwią (1,69 ha) o wartości 7. 000 000 PLN w tym: - uregulowanie i uporządkowanie linii brzegowej wzdłuż terenu miejskiej przystani wodnej (175m) oraz rewitalizacja zieleni - modernizacja i remont kei i nabrzeży portowych oraz budynku portu, kanalizacji i mediów - budowa małego hotelu z zapleczem gastronomicznym - budowa urządzeń rekreacyjnych wraz z terenem przygotowanym do organizacji plenerowych imprez masowych oraz drogi dojazdowej z parkingami. 2. Rozbudowa plaży miejskiej (o wartości 15 600 000 zł), w tym: - budowa kąpieliska przepływowego i Aquaparku - budowa dróg dojazdowych i parkingu - budowa mostka dla pieszych nad kanałem „B” na odcinku plaża miejska – Dom Polonii.	
5. Miasto Różan	Inwestycje realizowane: Budowa pomostu pływającego w miejscowości Dzbądz - 5km od Różana. (inwestycja prywatna)	-

Lokalizacja	Opis inwestycji zrealizowanych i planów inwestycyjnych ²	Potrzeby wskazane przez ankietowanych
	Inwestycje planowane: Budowa plaży miejskiej wraz z kąpieliskiem przepływowym, drogami dojazdowymi i parkingiem	
6. Miasto Ostrołęka	Inwestycje planowane: 1. Miasto Ostrołęka jest w trakcie realizacji projektu PISA-NAREW, którego przedmiotem jest zagospodarowanie nabrzeża rzeki Narew w Ostrołęce. Planowana inwestycja zlokalizowana jest w całości na obszarze brzegu rzeki Narew od strony miasta od wysokości „Grodziska” włącznie do ok. 30m za ogrodzeniem cmentarnym. Teren nabrzeża rzeki jest terenem uzbrojonym. Koncepcja podzielona jest na 3 etapy realizacji: 1. Sport i Rekreacja (ok. 27 500m²): plaża i kąpielisko, sanitariaty, obsługa plaży, gastronomia, zespół boisk sportowych, budynek socjalny, plac naprawczy, slip łodzi, parking, bulwar spacerowy, pasaż handlowy, ścieżka rowerowa. 2. Rekreacja (29 100m²) przystań II stopnia, pomosty do cumowania kajaków, amfiteatr, bulwar spacerowy. Sport i Rekreacja (15 500m²) pomosty do cumowania kajaków, budynek portu białej floty, pasaż, parking, slip łodzi, tawerna, warsztaty, wypożyczalnia sprzętu, budynek hotelowy. 3. Jednocześnie koncepcja obejmuje zagospodarowanie Grodziska (77 000 m²) punkt postojowy: pomosty do cumowania kajaków, sanitariaty, gastronomia, warsztaty, pole biwakowe/namiotowe.	Marina w Ostrołęce, skąd mogłyby kursować statki wycieczkowe.
7. Miasto Nowogród	Inwestycje realizowane: 1. Zagospodarowanie szlaku wodnego Pisa – Narew. Inwestycji nie prowadzono. Rozpoczęto realizację kąpieliska przy moście w Nowogrodzie, jednak inwestycja nie została zakończona. Inwestycje planowane: - Port (przystań) rzeczny na Narwi i punkt obsługi turysty - Plaża	- Likwidacja nanosów, wypłyceń i raf żwirowo-kamiennych w nurcie Narwi. - Rewitalizacja odnogi rzeki Narew w Nowogrodzie - odtworzenie naturalnego koryta rzeki, restytucja naturalnej wyspy rzecznej. - Porty i przystanie dla turystów wodniaków (jachty żaglowe i motorowe, łodzie, kajaki).

Lokalizacja	Opis inwestycji zrealizowanych i planów inwestycyjnych ²	Potrzeby wskazane przez ankietowanych
	- Przystań dla kajaków. - Przystań dla żaglówek i jachtów - Pasaż nadnarwiański od ul. Nadnarwiańskiej do hotelu „Zbyszko” - Odtworzenie wyspy na Narwi - Budowa trasy historyczno-turystycznej „Szlak schronów bojowych SGO Narew” z przystanią na Narwi - aquapark na skarpie nadnarwiańskiej - całoroczny tor saneczkarski na skarpie nadnarwiańskiej - sztuczne lodowisko - punkt obsługi turysty w centrum Nowogrodu – ul. 1 Maja - hala widowiskowo-sportowa ul. 11 Listopada 12 - budowa repliki grodu drewnianego	• Hotele, pola namiotowe, punkty gastronomiczne, stacje paliw dla łodzi motorowych i statków. • Bazy karawanu z dostępem do przyłącza elektrycznego (230 V), łazienki z prysznicem, zadane wiaty, miejsca na ogniska i do grillowania oraz wypożyczalnie sprzętu wodnego.
8. Miasto Łomża	Inwestycje realizowane: 1. Do chwili obecnej nie podjęto działań w zakresie opracowania Planów Inwestycji. 2. Przystąpiono do opracowania Miejsowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego wsi Siemień Nadrzeczny z zamiarem uwzględnienia w jego treści terenów pod budowę obiektów związanych z funkcjonowaniem szlaku wodnego(plaża , przystań dla kajaków, szlaki rowerowo-piesze w Parku Krajobrazowym Doliny Narwi itp.). Inwestycje planowane: 1. Miejska przystań wodna: port – przystań na rzece Narew przystosowana do żeglugi 2 dużych statków spacerowych oraz basen – marina dla kajaków i jachtów z hangarem do przechowywania łodzi. Basen portowy dla 20 jachtów o wymiarach 40x30m ze slipem do spuszczenia łodzi, wyposażony w pomosty cumownicze dla jachtów z zejściem z nabrzeża schodami. Przystosowany do obsługi małych jednostek turystycznych. 2. Urządzenie parku miejskiego wraz z wieżą widokową na dolinę Narwi.	-
9. Miejscowość Wizna/Krzewo	Krzewo – gmina Piątnica Inwestycje Planowane: 1. Budowa mariny i zaplecza turystyczno - rekreacyjnego <u>Obszar zajmowanej inwestycji:</u> Do dyspozycji 3 działki o łącznej przestrzeni 3 400 m² . Między działkami znajduje się	-

Lokalizacja	Opis inwestycji zrealizowanych i planów inwestycyjnych ²	Potrzeby wskazane przez ankietowanych
	stara droga do promu o powierzchni 800 m², która jest własnością gminy Piątnica i za porozumieniem stron jest wykorzystywana jako slip do wodowania jednostek pływających. Istnieje możliwość wykonania parkingu w nie wykorzystanym pasie drogowym przylegającym do działek o powierzchni ok. 1 000 m² <u>Wielkość i charakter budowli</u> Do dyspozycji w tej chwili jest: - Jeden obiekt do celów małej gastronomii, zadaszony z przestrzenią konsumpcyjną o wymiarach 13,5x4,30= 58 m² - Obiekt sanitarny z dwoma prysznicami, trzema wc 7,30x6,30= 46 m² - Obiekt – Domek drewniany z poddaszem użytkowym służący jako schronisko, przebieralnia, punkt sanitarny, wydawanie licencji, punkt informacyjny o wymiarach 9x6,50= 58,50 m² - Boksy garażowe służące do przechowywania sprzętu wodnego. - Altany z paleniskiem 35 m² do celów integracyjnych <u>Obecność lub brak uzbrojenia</u> Teren inwestycji uzbrojony jest w przyłącze energetyczne, telekomunikacyjne. Obecne przyłącze kanalizacyjne do zbiornika zamkniętego na ścieki bytowe. W trakcie realizacji jest kanalizacja sanitarna (wiejska). <u>Wartość projektu</u> Zamierzenie inwestycji polega na wykonaniu profesjonalnej przystani wodnej – wyposażonej w schronisko z zapleczem gastronomicznym, pomieszczeniami edukacyjnymi i integracyjnymi, zapleczem gospodarczym na sprzęt wodny (kajaki, łódzie motorowe, wędkarskie, turystyczne, rekreacyjne). W nowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Piątnica dla wsi Krzewo teren zakwalifikowano z przeznaczeniem – turystyczno – sportowo - rekreacyjnym z dopuszczeniem małej architektury przestrzeni żeglarskiej oraz urządzeń związanych z wypoczynkiem i drobną rekreacją co blokuje wykonanie obiektów związanych z założeniem inwestycyjnym czyli zabudową stałą – schroniskiem. Jesteśmy w trakcie opracowywania zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla naszej inwestycji. Działki przylegają bezpośrednio do linii brzegowej Narwi, gdzie znajduje się slip,	

Lokalizacja	Opis inwestycji zrealizowanych i planów inwestycyjnych ²	Potrzeby wskazane przez ankietowanych
	pomost pływający, utwardzony brzeg. Wizna, gmina Wizna Inwestycje zrealizowane Pensjonat z wypożyczalnią sprzętu turystycznego Inwestycje planowane Obszar planowanych inwestycji wynosi 8100m². Długość linii brzegowej- 50m. 1. Port rzeczny na Narwi 2. Basen portowy 50/50m dla małych jednostek pływających wraz ze sprzętem do slipowania łodzi. 3. Pomost pływający. 4. Zwiększenie ilości pokoi w pensjonacie. 5. Budowa pełnowymiarowego kortu do tenisa ziemnego. 6. Wieża widokowa na dolinę Narwi. 7. Zorganizowanie transportu małych jednostek wodnych do Dolistowa lub służby Dębowo i Tykocina nad Narwią.	
10. Miejscowość Osowiec Twierdza	Inwestycje planowane: 1. Adaptacja dla zwiedzających Fortu II Twierdzy Osowiec wraz z możliwością wykorzystania fosy dla turystyki wodnej i wędkarstwa.	-
11. Miejscowość Dolistowo	Inwestycje zrealizowane: 1. W Dolistowie Starym zrealizowana została w 2006 r. inwestycja pn. budowa budynku socjalnego zabezpieczenia plaży wraz z parkingiem w Dolistowie Starym. Plaża nad rzeką ma powierzchnię ok. 0,5 ha. Istnieje również możliwość kąpieli w rzece. Tereny plaży pełnią także funkcję przystani rzecznych dla kajaków i łódek. W budynku zabezpieczenia socjalnego plaży znajdują się toalety, prysznice, oraz dwie sale o pow. ok. 50 m² każda, z kominkami. Parking przed plażą posiada 52 miejsca parkingowe. Stanica wodna posiada instalacje elektryczne, wodne i kanalizacyjne.	-
12. Miejscowość Goniądz	Inwestycje planowane: 1. Odtworzenie starej przeprawy promowej przez Biebrzę we Wroceniu,	-

Lokalizacja	Opis inwestycji zrealizowanych i planów inwestycyjnych ²	Potrzeby wskazane przez ankietowanych
	adoptowanej do potrzeb turystycznych. 2. Budowa traktu spacerowo – rowerowego z oświetleniem parkowym w Goniądzu od ul. Dolistowskiej do mostu (wraz z wykonaniem przejścia pieszego pod mostem) i od Starego Rynku do os. Bednarka wraz z budową dróg dojazdowych (ul. Kąpielowa, Jadźwingowska, Św. Rozalii) i parkingów. Wykonanie informacyjnych tablic turystycznych na całym szlaku. 3. Budowa 3 wież widokowych wzdłuż Szlaku. 4. Budowa przystani rzecznej z kąpieliskiem, w tym: - Budowa pomostów do cumowania pływającego sprzętu wodnego. - Pogłębienie stawu przyrzecznego z dopływami wraz z adaptacją, na kąpielisko z urządzeniami rekreacyjno-zabawowymi (zjeżdżalnie, huśtawki itp.) i miejscem na cumowanie sprzętu pływającego. - Wykonanie oświetlenia na terenie całej przystani. - Utwardzenie terenu przystani wraz z odprowadzeniem ścieków - Wykonanie kompleksu boisk do piłki plażowej i kometki.	
13. Miasto Augustów	Inwestycje zrealizowane 1. „Rozbudowa infrastruktury dla potrzeb turystyki aktywnej na pograniczu polsko – białoruskim” – projekt realizowany w partnerstwie z Suwalską Izbą Rolniczo – Turystyczną. Dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Sąsiedztwa Polska - Białoruś – Ukraina INTERREG III A Udział finansowy Gminy Miasta Augustów w projekcie: 564 923,00 EUR, dofinansowanie: 423 765,00 EUR Zakres: wybudowanie plaży miejskiej w Augustowie, zakup i ustawienie 2 dużych i 10 małych stojaków na rowery, wyznaczenie i oznakowanie szlaków rowerowych o łącznej długości 180 km 2. „Budowa dróg dojazdowych do Elektrycznego Wyciągu Nart Wodnych i Amfiteatru w Augustowie” w ramach Programu Sąsiedztwa INTERREG IIIA Polska-	• Poprawa dostępności komunikacyjnej • Uatrakcyjnienie nabrzeży szlaku wodnego • Budowa infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej stanowiącej dodatkowe atrakcje na szlaku • Rozbudowa zaplecza technicznego oraz budowa elementów małej architektury na szlaku

Lokalizacja	Opis inwestycji zrealizowanych i planów inwestycyjnych ²	Potrzeby wskazane przez ankietowanych
	Litwa-Obwód Kaliningradzki Ogólna wartość projektu: 1 015 489,26 EUR, dofinansowanie: 761 616,94 EUR Zakres: wykonanie ciągów pieszo – rowerowych o łącznej długości 1345,65m, dróg dojazdowych wraz z infrastrukturą towarzystwą, miejsc postojowych dla samochodów osobowych oraz autobusów. Inwestycje planowane: „Rozbudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w strefie Kanału Augustowskiego” Budowa całorocznego centrum rekreacyjno – sportowego. Planowany zakres zadania to budowa zespołu odkrytych basenów rekreacyjno – sportowych przystosowanych do rozgrywania zawodów ogólnopolskich. W skład kompleksu wchodzi: basen główny, rekreacyjne baseny boczne z atrakcjami wodnymi, „oczka wodne”, zjeżdżalnie, budowa boisk do piłki siatkowej zimą zamienianych na lodowisko, wraz z zakupem lodowiska oraz zakupem trybun ruchomych, zakup sprzętu do przygotowania tras narciarstwa biegowego: ratrak, skutery śnieżne, armatki śnieżne i rurociąg do naśnieżania tras narciarskich, budowa budynku obsługi i zaplecza technicznego, zaplecza hotelowego z zapleczem odnowy biologicznej, przebudowa amfiteatru	
14. Gmina Płaska	Urząd Gminy Płaska obecnie nie posiada informacji na temat zrealizowanych i planowanych inwestycji związanych z budową portów lub przystani rzecznych i zagospodarowania nabrzeży na terenie gminy. Koncepcje: Gmina planuje podjąć starania o realizację inwestycji związanej z zagospodarowaniem nabrzeża jeziora. Proponowana lokalizacja przystani nadbrzeżnej dla żeglugi śródlądowej, w tym obsługi turystyki zbiorowej – pasażerskiej lub indywidualnej – kajaków, łódek, żaglówek, windsurfingu, z infrastrukturą towarzyszącą: pomosty, hangary, budynek z zapleczem biurowo- socjalno-gospodarczym do obsługi przystani i zapewne rewitalizacją nadbrzeża, Inwestycja miałaby miejsce za budynkiem Urzędu Gminy nad jeziorem Orle. Szacunkowa wartość inwestycji, wymagająca	-

Lokalizacja	Opis inwestycji zrealizowanych i planów inwestycyjnych ²	Potrzeby wskazane przez ankietowanych
	potwierdzenia rzeczowego poprzez kosztorysy inwestorskie, wynosi ok. 2 mln zł, a zakładany termin realizacji ok. 2 lata. Informacje powyższe są w fazie pomysłu, który być może w połączeniu z alternatywnym Programem Operacyjnym Zrównoważonego Rozwoju Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich np. Oś Priorytetowa 4 „Ryby” miałby możliwość zaistnienia i realnego wykonania.	

Źródło: Opracowanie własne PART SA na podstawie informacji uzyskanych od urzędów gmin i miast biorących udział w projekcie.

Przy lokalizacji mniejszych przystani i stanic należy brać pod uwagę przeciętny dystans dzienny pokonywany przez kajakarzy. Duże znaczenie ma również położenie względem sieci osadniczej, dostępność komunikacyjna (możliwość wyciągnięcia bądź zwodowania np. kajaków) i atrakcje turystyczne. Infrastrukturę taką powinno się też lokować i uzupełniać w miejscach już odwiedzanych przez turystów. Przykładami takich miejscowości są: Gnojno, Zambski Kościelne, Rogoźno, Nowy Lubiel, Strękowa Góra, Burzyn, Brzostowo, Płaska.

Punkty serwisowe – zapewniają wodniakom wszelką pomoc w przypadku, gdy coś dzieje się z ich sprzętem wodnym. Działają sprawnie i szybko, tak, aby turysta mógł na czas dotrzeć do miejsca docelowego. W miarę możliwości powinny dysponować informacjami o najbliższych miejscach noclegowych i wypożyczalniach sprzętu wodnego na wypadek, gdyby naprawa wymagała pozostawienia swojego sprzętu na dłużej.

Punkty serwisowe powinny być obligatoryjnie zlokalizowane w portach węzłowych. Ich wielkość oraz zakres wykonywanych czynności może być uzależniona od lokalizacji. Mniejsze – w mniejszych przystaniach zajmować się mogą małą flotą – rowerami wodnymi, kajakami, canoe. Większe punkty serwisowe w miejscach newralgicznych powinny być zaopatrzone w dźwig oraz obsługiwać większe jednostki pływające.

Wypożyczalnie sprzętu wodnego – powinny posiadać w swojej ofercie:

- możliwość wypożyczenia rowerów wodnych, kajaków, canoe, tratw/kryp, jachtów, bojerów (na Zalewie Zegrzyńskim), itp.,
- możliwość wypożyczenia szerokiej gamy dodatków (wiosła, kapoki, mapy, przewodniki, worki nieprzemakalne itp),
- możliwość ubezpieczenia sprzętu przed kradzieżą lub wypożyczanie go z takim ubezpieczeniem,
- możliwość wypożyczenia sprzętu zarówno na kilka godzin, jak i kilka dni, a nawet tygodni,
- mapy, foldery, ulotki, przewodniki (zalamowane, odporne na wilgoć, dostosowane do potrzeb turysty wodnego),
- serwis sprzętu wodnego, możliwość dokonania małych napraw jednostek pływających – części zamienne,
- transport bagażu do umówionego miejsca,

- odebranie sprzętu w umówionym miejscu.

Modelem docelowym działania wypożyczalni jest ich sieciowanie – tworzenie sieci współpracy pomiędzy wypożyczalnią znajdującymi się na Szlaku lub w niedalekiej odległości, która umożliwiałaby turystyce wypożyczenie np. kajaka w jednym punkcie i oddanie go w innym. Wypożyczalnie powinny funkcjonować w punktach węzłowych oraz w miejscowościach turystycznych, tuż przy nabrzeżu.

Parkingi – podstawową funkcją parkingów jest umożliwienie pozostawienia samochodu oraz jak najbliższego dotarcia ze sprzętem wodnym do nabrzeża.

Miejsca postojowo-odpoczynkowe – wydzielone, zagospodarowane, zadaszne miejsca na Szlaku, które będą pełniły funkcje odpoczynkowo-rekreacyjne. Powinny zapewnić: miejsce do zacumowania, możliwość odpoczynku, zjedzenia posiłku, sanitariaty, kosze na śmieci, informację na temat najbliższego odcinka Szlaku i atrakcji w okolicy (na specjalnych tablicach informacyjnych oraz ulotkach, folderach, mapach).

Punkty widokowe – wydzielone, zagospodarowane miejsce na Szlaku, położone w atrakcyjnej okolicy, które pozwala na podziwianie otaczającego krajobrazu.

Infrastruktura uzupełniająca

Czynnikami, które w znaczący sposób wpływają na wymierne korzyści gospodarcze z rozwoju szlaku wodnego są: poziom rozwoju bazy noclegowej i usług gastronomicznych.

Rekomendowane działania w ww. obszarach:

- rozwój w najbliższym otoczeniu "Szlaku im. Króla Stefana Batorego" markowej bazy noclegowej i gastronomicznej,
- dbanie o standard oraz jakość świadczonych usług,
- oznakowanie obiektów noclegowych i gastronomicznych spełniających założenia marki "Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego" (przyjaznych „wodniakom”, zrzeszonych w tzw. Unii Batorego – jednostek świadczących usługi na odpowiednim poziomie i uwzględnionych w Księdze Jakości).
- Współpraca z centrami turystycznymi, sportowo – rekreacyjnymi oraz kulturalnymi znajdującymi się w najbliższym sąsiedztwie Szlaku.

Baza noclegowa – z punktu widzenia turysty wodnego najważniejsze jest, aby uwzględniała ona jego potrzeby, przede wszystkim możliwość zacumowania jednostki pływającej, dokonania drobnych napraw. Rekomenduje się rozwijanie na trasie bazy średniej klasy (stosunkowo niedrogiej), przy wykorzystaniu potencjału lokalnego. Z uwagi na zapisy zawarte w większości strategii rozwoju i planów rozwoju lokalnego gmin objętych projektem, proponuje się rozwijanie przede wszystkim bazy agroturystycznej. Za docelowy należy uznać model współpracy gospodarstw agroturystycznych (tzw. Zintegrowany Obszar Agroturystyczny), który gwarantuje nocleg większej grupie turystów. Obiekty takie powinny znajdować się jak najbliżej brzegu.

Baza gastronomiczna – rekomenduje się rozwój regionalnych obiektów gastronomicznych (przede wszystkim karczm regionalnych, barów i punktów małej gastronomii), które w swoim menu uwzględniać będą tradycyjne lokalne potrawy. Ponadto oferta usług gastronomicznych powinna zostać wzbogacona o możliwość zakupu podstawowych produktów żywnościowych (np. chleba, nabiału, przetworów etc.). Obiekty takie powinny znajdować się jak najbliżej brzegu.

Zintegrowany System Transportu Kombinowanego - odcinek Szlaku Batorego na rzece Biebrzy między jej ujściem do Narwi a służą Dębowo znajduje się w Biebrzańskim Parku Narodowym. Jest to specyficzny fragment Szlaku, gdyż zagospodarowanie i wszelkie działania na nim są uregulowane przepisami Ustawy o Ochronie Przyrody, Planu Ochrony Biebrzańskiego Parku Narodowego oraz wymagają zgody dyrekcji parku. Zgodnie z tą ustawą, na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego zabrania się:

- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów i szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego,
- zakłócania ciszy,
- umyślnego płoszenia zwierząt,
- budowy i rozbudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służącym celom parku narodowego,
- zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody.

Rada Naukowa Biebrzańskiego Parku Narodowego jednoznacznie wypowiada się za ochroną przyrody, aczkolwiek nie jest ona przeciwna rozwojowi turystyki w dolinie Biebrzy. W związku z tą sytuacją potrzeba systemowych rozwiązań, polegających na stworzeniu kombinowanego łańcucha transportowego, którego elementami są: komunikacja wodna, komunikacja zbiorowa (miejska, kolejowa i autobusowa) rowery, bryczki, transport łodzi, kajaków i innych, czyli tzw. zintegrowanego systemu transportu kombinowanego. Zakłada on:

- zapewnienie bezpiecznego i wygodnego dotarcia do głównych przystanków komunikacji zbiorowej (dworce kolejowe, dworce autobusowe),
- możliwość pokonania alternatywną drogą Biebrzańskiego Parku Narodowego,
- możliwość przewozu łodzi, kajaków, itp. drogą lądową, a osób komunikacją zbiorową,
- prowadzenie polityki taryfowej sprzyjającej łączeniu komunikacji zbiorowej i turystyki wodnej,
- urozmaicenie w pokonywaniu ponad 400 km Szlaku.

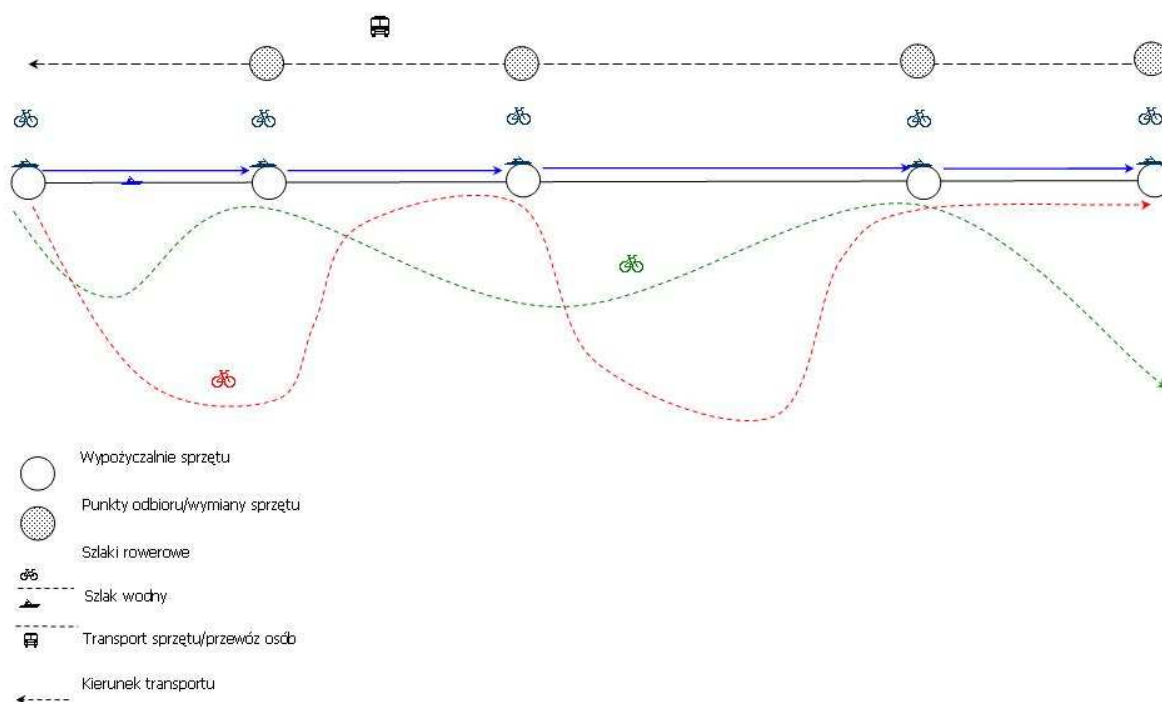
Na uatrakcyjnienie przebycia odcinka biebrzańskiego są dwa pomysły. Pierwszy dotyczy umożliwienia pływania w górę Narwi (od ujścia Biebrzy) do Tykocina (i odwrotnie) i dopiero stamtąd transportowanie łodzi ponownie na Szlak Batorego (w zależności od uzgodnień z BPN do Dolistowa lub służą Dębowo). Takie rozwiązanie uatrakcyjniłoby Szlak, ze względu na wartości historyczne i kulturowe Tykocina, ale jednocześnie wiązałoby się z koniecznością likwidacji jazu na Narwi (Strękowa Góra). Tam też musiałaby powstać przystań lub port z całym zapleczem potrzebnym do wodowania jednostek.

Drugie rozwiązanie to wykorzystanie możliwości tzw. Carskiej Drogi – historycznego traktu o ogromnym potencjale turystyczno – przyrodniczym, biegnącym wzdłuż Doliny Biebrzy. Już teraz prowadzone są działania zmierzające do jego turystycznej optymalizacji i odciążenia go od ruchu samochodowego. Po drugiej stronie doliny, wzdłuż wysokiej skarpy basenu dolnego, przebiega trakt Wizna – Osowiec, który posiada

niesamowite walory widokowe. Wobec więc niemożności udostępnienia szlaku wodnego Biebrzy dla łodzi motorowych myśli się o alternatywnym rozwiązaniu komunikacyjnym (np. transport konny – bryczki) na tym odcinku.

Aby turyści chcieli korzystać ze Szlaku i poznać jego walory naturalne i kulturowe, a także by zachęcić ich do takiej formy uprawiania turystyki należy odpowiednio zaopatrzyć teren pod kątem zaplecza technicznego, a w szczególności możliwości wypożyczenia, czy pozostawienia, głównie małych (kajak, łódź, canoe) jednostek pływających, oraz rowerów. Jest to o tyle ważne, że organizacja systemu wypożyczalni wraz z obsługą (transportem) sprzętu w istotny sposób wpływać będzie na dostępność szlaku wodnego i jego atrakcyjność. Zintegrowanie wypożyczalni sprzętu wodnego i rowerowego jest niezbędne w kompleksowej obsłudze turystów i polega nie tylko na wypożyczaniu sprzętu, ale także na dostarczaniu go turystom w wyznaczonych miejscach, zapewnieniu jego odbioru lub wymiany (np. kajaki na rowery) na trasie podróży oraz zapewnieniu transportu samym turystom. System funkcjonowania wypożyczalni przedstawia schemat poniżej.

Rysunek nr 3. Przykładowy system funkcjonowania wypożyczalni sprzętu turystycznego jako elementu zintegrowanego systemu transportu kombinowanego przedstawia poniższy diagram.

Źródło: Opracowanie własne PART SA

Informacja turystyczna – na „Szlaku im. Króla Stefana Batorego” powinna mieć charakter zintegrowanego systemu danych i ofert dostępnych na różnych poziomach i kanałach dystrybucji. Najbardziej skuteczna informacja turystyczna to taka, która jest zintegrowana, powtarzalna i osiąga efekt skali.

Informacja turystyczna ma do spełnienia 4 podstawowe funkcje:

- Informacyjną: informacje są przekazywane przy użyciu różnych rodzajów ich nośników – jednostki IT, materiały drukowane, oznakowanie regionu i atrakcji turystycznych, informacja cyfrowa (wortale, bazy danych, infokioski).
- Doradczą: związaną z faktem nie tylko przekazywania „suchych” informacji, ale również z umiejętnościami definiowania problemów turystów i pomocy przy ich rozwiązywaniu, a także możliwościami dokonania rekomendacji (usług, atrakcji, etc.).
- Promocyjną: dotyczącą budowania atrakcyjnej marki, kreowania i utrzymywania wizerunku oraz działań związanych z dążeniem do zwiększenia sprzedaży oferty turystycznej regionu.
- Animacyjną: dotyczącą przede wszystkim pracy jednostek IT, które winny angażować się w rozwijanie oferty turystycznej i budowanie atrakcji turystycznych.

Informacja turystyczna zasadniczo dzieli się na dwa rodzaje: analogową i cyfrową. Zgodnie z tym podziałem system analogowy powinny tworzyć:

1) Punkty informacji turystycznej

Punkty informacji turystycznej powinny powstawać zgodnie z zapotrzebowaniem turystycznym i być ze sobą zsieciovane.

2) Drogowskazy i tablice kierunkowe oraz informacyjne

Powyższe elementy mają kluczowe znaczenie informacyjne i promocyjne w kreacji produktu turystycznego. Zasadniczą kwestią w tworzeniu sieci oznakowania jest jego spójność graficzna oraz kompatybilność z innymi środkami informacji i promocji takimi jak wydawnictwa, czy informacja cyfrowa. Przede wszystkim ma ono być jednak czytelne dla odbiorcy i ułatwić mu poruszanie się po Szlaku. Drogowskazy i tablice kierunkowe powinny pojawić się w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki (z wyjątkiem BPN gdzie władze starają się nie integrować w naturę tam, gdzie nie jest to konieczne) tak, aby turysta wodny dokładnie wiedział gdzie się znajduje i czy w okolicy jest coś wartego zobaczenia. W każdym porcie, przystani, miejscu atrakcyjnym turystycznie, powinny również zostać umieszczone tablice informacyjne dotyczące danego obiektu oraz Szlaku. Co więcej, takie tablice powinny pojawić się również na szlakach sąsiednich, aby zachęcić do skorzystania z oferty turystów przebywających w okolicy.

W oznakowywaniu za pomocą drogowskazów czy tablic, ale również w materiałach drukowanych, w Internecie, ważny jest komunikat oddziaływujący obrazem. Szczególnym jego rodzajem jest znak graficzny – tzw. logo promocyjne (wraz z katalogiem identyfikacji wizualnej), którego nie powinno zabraknąć w kreacji żadnego dobrego produktu turystycznego. To specjalnie i indywidualnie opracowane rozwiązanie graficzne powinno identyfikować, oddawać charakter i styl Szlaku, wskazywać na jego atrakcje i charakteryzować profil turystów. Dobrze dobrany symbol stanowi podstawę konstruowania wcześniej założonego i określonego wizerunku markowego produktu turystycznego.

Katalog Identyfikacji Wizualnej zawiera wytyczne do praktycznego stosowania logo promocyjnego Szlaku (symbol graficzny, logotyp hasła reklamowego, piktogramy informacyjne). W jego skład wchodzi:

- opis logo (symbolu graficznego i logotypu hasła reklamowego),
- opis wersji uzupełniających,
- opis piktogramów informacyjnych (serwisy rowerowe, noclegi, punkty gastronomiczne, rowerowe mini kompleksy turystyczne, atrakcje, punkty widokowe, parkingi itp.),
- opis kolorów użytych w symbolu i piktogramach wraz z zasadami ich użycia w różnych technologiach produkcji,

- aplikacje znaku na wybranych nośnikach (strona www, znaki kierunkowe, tablice informacyjne, koszulki, kubki, gadżety itp).

1) Ulotki, foldery, mapy i przewodniki

Przy uprawianiu turystyki wodnej bardzo ważnym jest, aby materiały drukowane dla niej przeznaczone były dedykowane specjalnie „wodniakom”, a więc miały odpowiedni format i były zabezpieczone przed wodą i wilgocią. Ich układ, kompozycja i zawartość powinny być spójne z oznakowaniem Szlaku oraz wyglądem strony internetowej.

2) Gadżety, Pamiątki

Dobrze, by nawiązywały do idei Szlaku lub turystyki wodnej. Mogą to być nieprzemakalne worki kajakowe, kapoki, płaszcze przeciwdeszczowe itp. z logo Szlaku. Pamiątką mogą być również pieczęcie okolicznościowe będące dowodem przepłynięcia odcinka Szlaku bądź jego całości. Należy wystrzegać się powielania oferty osiągalnej w całym kraju i stworzyć własną, dostępną tylko na tym obszarze. Dystrybucja tego typu przedmiotów powinna mieć jak najszerszy zasięg w granicach gmin, przez które przebiega Szlak.

Informację turystyczną tworzy również informacja cyfrowa, która powinna składać się z:

1) Systemów cyfrowych baz danych

2) Serwisów internetowych www

Należy zbudować portal internetowy dotyczący Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego, w którym umieszczane będą informacje nt. przebiegu Szlaku, atrakcji, bazy turystycznej i paraturystycznej, imprez, informacji dedykowanych turystom wodnym (np. prognoza pogody, informacja o stanach wody w rzekach) etc.; możliwość wirtualnej podróży Szlakiem, a także zdjęcia czy filmy. Serwis powinien mieć rozbudowaną możliwość komunikacji w systemie Web 2.0. (fora internetowe, chaty, komunikatory – wszystko co pozwala turystom na podzielenie się swoimi opiniami i odczuciami z innymi użytkownikami Internetu). Portal powinien również umożliwiać dystrybucję i wymianę danych z portalami informacji turystycznej regionów przez które biegnie Szlak oraz być zlinkowany z regionalnymi stronami turystycznymi.

1) Elektronicznych kiosków informacji turystycznej, samoobsługowych punktów informacji turystycznej

Kioski takie powinny zostać umieszczone na trasie tam, gdzie nie ma tradycyjnego punktu informacji turystycznej, a więc przy większych atrakcjach lub w głównych portach czy przystaniach.

2) Wydawnictw multimedialnych (w tym multimedialnych przewodników)

Ważne jest, aby posiadały szatę graficzną i treść spójną z wydawnictwami analogowymi i aby umożliwiały bezpośrednie łączenie się z Internetem).

Jednym z nowoczesnych rozwiązań w wydawnictwach multimedialnych jest tzw. Navigo Tour. To nowoczesny przewodnik turystyczny oparty o technologię lokalizacji satelitarnej GPS. Wybrana trasa zostaje oznaczona na mapie wraz z jej atrakcjami turystycznymi. Pod wybrane trasy turystyczne zostają "podpięte" komunikaty głosowe informujące w sposób ciekawy o danym obiekcie. Turysta zbliżając się do danej atrakcji, zostaje powiadomiony o możliwości odsłuchania komunikatu głosowego. Jeżeli w pobliżu znajduje się kilka ciekawych obiektów, turysta ma możliwość wyboru, czy i który jako pierwszy komunikat zostanie odsłuchany.

Poza komunikatami czytany przez lektora istnieje możliwość podkładu muzycznego. Komunikaty z reguły trwają od 1 do 2 minut. Navigo Tour umożliwia jednocześnie PROWADZENIE i INFORMOWANIE GŁOSOWE na całej długości szlaku turystycznego i może być w różnorodny sposób udostępniany turystom, np.: bezpłatnie - turystom posiadającym urządzenia PDA, PND, GPS i telefony z systemem Windows CE i Windows Mobile, poprzez wypożyczanie gotowych urządzeń turystom nie dysponującym własnymi urządzeniami mobilnymi, poprzez wykorzystanie informacji przez internetowe serwisy turystyczne, w tym internetowe serwery mapowe.

Sposób przekazu informacji, czy to za pomocą systemu analogowego, czy cyfrowego, musi odpowiadać wygodzie i oczekiwaniu odbiorcy. Z jednej strony potencjalny turysta powinien mieć możliwość przeanalizowania oferty programowej przed udaniem się w podróż i temu ma służyć dostęp do elektronicznych danych, z drugiej strony nie wszyscy muszą korzystać z Internetu, a nawet jego zagorzali zwolennicy w określonych sytuacjach, głównie wynikających z wygody lub ograniczeń technicznych, będą oczekiwali informacji przekazywanych drukiem. Istotne jest, by każdy nośnik informacji miał charakter powtarzalny. Tylko w takim przypadku turysta może oswoić się ze sposobem przekazywania informacji o regionie, subregionach i konkretnych produktach. W efekcie każde kolejne zetknięcie się z informacją (czy to w wersji cyfrowej czy w analogowej) jest łatwiejsze i szybsze, a po pewnym czasie staje się intuicyjne i rutynowe, co z kolei spowoduje, iż turysta będzie zwracał uwagę głównie na treść przekazywanej informacji, a nie na sposób przekazu.

4.1.3. PRODUKT POSZERZONY

Elementy produktu poszerzonego Szlaku stanowić będą istotne narzędzie marketingowe podnoszące jego konkurencyjność jako produktu turystycznego, szczególnie w przypadku kierowania oferty do segmentów rynku o specyficznych potrzebach i wymaganiach. Zostaną tu opisane gotowe rozwiązania oraz nowe propozycje, pozwalające na wykorzystanie walorów turystycznych regionu oraz potencjału społecznego. Z przedstawionych produktów możliwe będzie także przygotowywanie pakietów produktowych, projektowanych względem potrzeb określonych grup i segmentów rynku.

W ramach kreacji produktu poszerzonego na Szlaku Batorego należy wziąć pod uwagę istniejące czynniki, jakie warunkują atrakcyjność regionu oraz jego obecne zagospodarowanie. Analizując potencjał obszaru projektowego trzeba też wskazać na takie kierunki i konkretne działania, jakie jeszcze nie zostały podjęte mimo dużych możliwości. Biorąc pod uwagę fakt, iż rdzeniem Szlaku Batorego jest droga wodna oraz związane z nią rodzaje aktywności turystycznej, na pierwszym miejscu trzeba uwzględnić wykreowanie produktów skierowanych dla wodniaków oraz turystów wiążących swoje zainteresowania z ekosystemami wodnymi. Należy też wziąć pod uwagę fakt, że niektóre odcinki Szlaku, a w zasadzie poszczególne miejsca i obiekty niezwiązane bezpośrednio z wodą, funkcjonują jako niezależne atrakcje w świadomości osób niezwiązanych z turystyką wodną. Dlatego ważna jest właściwa promocja szlaku wodnego – jako łączącego wiele zróżnicowanych atrakcji turystycznych.

Z uwagi na fakt, że Szlak Batorego biegnie rzekami, jako jego naturalny i największy walor należy uznać środowisko przyrodnicze samych rzek, jak i terenów przyległych. W tym kontekście będą to w zasadzie całe doliny rzeczne, objęte już w znacznym stopniu ochroną w postaci sieci NATURA 2000. Atutami są tutaj: przekształcona w znikomym stopniu przyroda i unikalne krajobrazy. Chcąc czerpać korzyści właśnie z tych walorów konieczne są racjonalne działania związane z infrastrukturą. Działania, które w myśl zasady zrównoważonego rozwoju pozwolą pogodzić rozwój gospodarczy z dbałością o stan środowiska naturalnego i wartości krajobrazowe. Należy również pamiętać o sposobie rozwoju infrastruktury oraz sieci usług

związanych z turystyką w taki sposób, aby nie tworzyła ona lokalnej konkurencji, a starała się tworzyć kompleksową i uzupełniającą się ofertę całego obszaru objętego projektem.

Walory antropogeniczne są ważnymi ogniskami atrakcji na Szlaku. Można przyjąć że przyroda Szlaku towarzyszy turystyce stale w trakcie jego pokonywania, zaś obiekty pochodzenia antropogenicznego są elementami tworzącymi zmienność i różnorodność Szlaku. Leżące przy Szlaku zabytki, napotykaną lokalny folklor i tradycje, czy atmosfera imprez kulturalnych sprawiają, że podróż Szlakiem nabiera innego charakteru.

Zróżnicowanie atrakcji na Szlaku powoduje, że posiada on duże wartości poznawcze. W ten sposób pozwala na łączenie aktywnego wypoczynku z eksploracją dziewiczych wręcz terenów oraz odkrywaniem kultury odwiedzanego regionu. Uwarunkowania takie predestynują Szlak Batorego do rozwoju ekoturystyki. Polega ona na aktywnym i świadomym poznawaniu świata wraz z poszanowaniem harmonii z naturą i odrębności kulturowej danych terenów wraz z jednoczesną dbałością o ochronę ich wartości przyrodniczych oraz dziedzictwo kulturowe, a także przynoszenie realnych korzyści ekonomiczno-społecznych lokalnej ludności. Ekoturystyka łączy kilka rodzajów turystyki – aktywną (kwalifikowaną), hobbystyczną, kulturową i inne. Ich wspólnym mianownikiem jest natomiast kierunek myślenia o sposobie i celu spędzania czasu wolnego, jak również o efektach wypoczynku turystów dla odwiedzanych miejsc.

Z uwagi na fakt, że Szlak Batorego jest szlakiem dedykowanym dla turystyki wodnej, ta forma turystyki podzielona została na trzy rodzaje. Każdy z nich reprezentuje specyficzną grupę odbiorców, która wyróżnia się innym nieco odrębnymi preferencjami i motywem podróżowania.

TURYSTYKA WODNA

Tabela nr 13. Turystyka wodna dla osób uprawiających sporty wodne

Turystyka wodna – sporty wodne	
CEL ROZWOJU	Wyróżnienie Szlaku Batorego jako areny sportów wodnych. Promocja Szlaku i propagowanie turystyki wodnej poprzez organizację imprez i zawodów sportowych. Zawody sportowe przyciągają licznych pasjonatów i widzów oraz są wydarzeniem medialnym, zatem bardzo dobrze wpisują się w promocję Szlaku Batorego.
WYKORZYSTYWANY POTENCJAŁ	Walory akwenów na Szlaku Infrastruktura turystyczna
OGNISKA ATRAKCJI	• Zalew Zegrzyński – sporty wodne – Mistrzostwa Polski w Match Racingu – Finał Pucharu Polski Klasy Omega – Puchar Marszałka Województwa Mazowieckiego – Mistrzostwa Europy Grand Prix Polski Poduszkowców – Regaty Amatorskie Wind Hunters Cup – Motorowodne Mistrzostwa Polski • Jeziora Augustowskie – sporty wodne – Motorowodne Mistrzostwa Świata „Necko Endurance” – Międzynarodowy Konkurs Skoków na Nartach Wodnych „Netta CUP” – Mistrzostwa Polski w Nartach Wodnych za Wyciągiem – Regaty Augustów Cup na Jeziorze Necko - Eliminacje Pucharu Polski - Jachtów Kabinowych – Maraton Pływacki o Puchar Augustowskiego WOPR – Mistrzostwa Polski w pływaniu na byle czym „Co ma pływać nie utonie”
MODEL FUNKCJONOWANIA PRODUKTU	• Organizacja dotychczasowych imprez – zawody pływackie, regaty żeglarskie, zawody kajakowe, motorowodniackie, mistrzostwa

Turystyka wodna – sporty wodne	
	w narciarstwie wodnym Organizacja cyklicznych zawodów kajakarskich o Puchar Batorego

Propozycje rozwiązań turystycznych

Puchar Szlaku Batorego – organizacja zawodów w kajakarstwie na Narwi. Idealnymi do rozgrywania tego typu cyklicznej imprezy są lokalizacje z istniejącą infrastrukturą turystyczną, dobrze dostępne komunikacyjnie. Dodatkowo produkt ten będzie sprzyjał aktywizacji pod kątem turystyki wodnej i promocji tych, do tej pory nie odkrytych turystycznie miejscowości.

Tabela nr 14. Turystyka wodna dla osób indywidualnych pasjonatów sportów i turystyki wodnej

Indywidualni pasjonaci sportów i turystyki wodnej	
CEL ROZWOJU	Celem rozwoju produktu jest wykreowanie Szlaku Batorego jako interesującego oraz zróżnicowanego szlaku turystyki wodnej dostosowanego dla potrzeb indywidualnych turystów.
WYKORZYSTYWANY POTENCJAŁ	Walory przyrodnicze i antropogeniczne terenów, przez które wiedzie Szlak.
OGNISKA ATRAKCJI	- Obszary chronione – prawie cały Szlak znajduje się w sieci NATURA 2000, przebiega przy licznych rezerwatach i przez Biebrzański Park Narodowy. - Zabytki znajdujące się przy Szlaku m.in. kościoły (Warszawa, Pułtusk, Ostrołęka, Wizna, Studzieniczna) i fortyfikacje (Warszawa, Zegrze, Różan, Ostrołęka, Nowogród, Osowiec Twierdza). - Kanał Augustowski – pokonywanie zabytkowych śluz. - Imprezy cykliczne związane z turystyką wodną – festiwal szant w Serwach, imprezy wodniackie w Augustowie, koncerty w pubach przy Zalewie Zegrzyńskim, imprezy nadwiślańskie (Wianki, Święto Wisły, itp.) - Dochodzące szlaki wodne (np. Bug, Pisa, Górna Narew, Rospuda, Czarna Hańcza) umożliwiające modyfikację trasy.
MODEL FUNKCJONOWANIA PRODUKTU	- Promowanie Szlaku jako unikalnego na tle innych tras. - Stworzenie infrastruktury turystycznej w postaci portów jachtowych, przystani wodnych, stanic kajakowych. - Wydanie dokładnej mapy i przewodnika po Szlaku. - Promowanie powstawania punktów usługowych i zaopatrzeniowych (sklepów spożywczych, sportowych, punktów serwisowych i wypożyczalni sprzętu wodniackiego) bezpośrednio przy Szlaku. - Czytelne oznaczenie atrakcji bezpośrednio przy Szlaku (np. zabytki, rezerwaty). Opracowanie systemu tablic informacyjnych widocznych dla turystów poruszających się Szlakiem (oraz przystosowanie nabrzeży do cumowania przy interesujących obiektach). - Informacja o istnieniu Szlaku Batorego i jego walorach turystycznych na innych popularnych, turystycznych szlakach wodnych: Bugu, Pisie, Górnej Narwi, Czarnej Hańczy, Rospudzie – łączących się ze Szlakiem. - Organizacja imprez rozrywkowych z motywem wodniackim (festiwale szant, festyny), które zwrócą uwagę na istnienie Szlaku. - Podjęcie działań prowadzących do udrożnienia niektórych odcinków Szlaku, w celu umożliwienia poruszania się większym jednostkom.
UNIKALNOŚĆ OFERTY / WYRÓŻNIKI	Będzie to przede wszystkim Szlak zróżnicowany pod kątem wielkości rzek i akwenów, po których poruszać się będą turyści: duże rzeki – Wisła

Indywidualni pasjonaci sportów i turystyki wodnej	
	i Narew, Jezioro Zegrzyńskie oraz Jeziora Augustowskie, Biebrza oraz kanały: Żerański i Augustowski. - Turyści będą mogli płynąć w różnych warunkach, a także traktować przepłynięcie całego Szlaku jako wyzwanie. - Cały Szlak od Warszawy do Rudawki będzie również „kregosłupem” dla innych, mniejszych turystycznych Szlaków wodnych – takich jak Bug, Orz, Orzyc, Omulew, Pisa, Górna Narew, Górna Biebrza, Rospuda, Czarna Hańcza. - Docelowo będzie szlakiem transgranicznym łączącym Polskę, Białoruś i Litwę. - Długość Szlaku – ponad 400 km.

Produkt „Indywidualni pasjonaci sportów i turystyki wodnej” zakłada stworzenie oferty atrakcyjnego Szlaku wodnego dającego możliwość aktywnego spędzenia czasu na wodzie i zobaczenia wielu ciekawych miejsc przez turystów indywidualnych. Są oni specyficzną grupą odbiorców, cenią sobie samodzielność w planowaniu i doborze tras i miejsc noclegowych, a także samowystarczalność w sposobie uprawiania turystyki.

Obecnie przepłynięcie całości Szlaku (od Warszawy do śluzy Kurzyniec) nie jest szczególnym obiektem zainteresowań wodniaków. Powodem tego jest w dużej mierze brak infrastruktury turystycznej na poszczególnych odcinkach (np. Pułtusk – Ostrołęka - Wizna), a także niedrożność Szlaku dla większych jednostek pływających. Najbardziej popularnymi fragmentami Szlaku są: Zalew Zegrzyński, Narew na odcinku Nowogród – Wizna, Biebrza oraz Kanał Augustowski. Konieczne są działania zmierzające do powstania infrastruktury przede wszystkim na dużej części odcinka narwiańskiego.

Równocześnie konieczne są działania promocyjne, które zachęcą turystów do powrotu na Szlak Batorego. Aby zaspokoić potrzeby turystów Szlak powinien być odpowiednio oznakowany, posiadać infrastrukturę wodną i sklepy w węzłach komunikacyjnych - miejscowościach z dogodnym dojazdem. Konieczne jest też zwrócenie uwagi na walory regionów, przez które przebiega Szlak, gdyż ich atrakcje będą z pewnością ciekawą ofertą uzupełniającą turystykę wodną. W celu rozwoju kwalifikowanej turystyki wodnej należy też mieć na uwadze działania mające na celu kontrolę stanu technicznego koryt rzecznych, przede wszystkim ich drożności. W ten sposób Szlak ma szansę stać się konkurencyjny na tle innych popularnych tras wodnych.

Konkretnymi rozwiązaniami mogącymi mieć wpływ na popularyzację Szlaku dla indywidualnej turystyki wodnej mogą być opisane niżej rozwiązania:

Propozycje rozwiązań turystycznych

Stworzenie „Królewskiej odznaki wodniackiej” – za przepłynięcie całego Szlaku, co będzie wymagało poświadczenia w specjalnej książeczce przez różne placówki na Szlaku, przyznawana będzie odznaka pamiątkowa. W projekt ten można włączyć PTTK - opracowanie specjalnej odznaki turystyki kwalifikowanej dotyczącej Szlaku Batorego (na wzór np. Górskiej Odznaki Turystycznej).

„Unia Batorego” – utworzenie bazy firm, instytucji, jednostek świadczących usługi na poziomie kwalifikującym do wpisania do księgi jakości. Turyści pokonujący znaczny odcinek Szlaku i korzystający z usług

zrzeszonych w „Unii Batorego” dostają przewidziane rabaty. Np. aby dostać zniżkę na nocleg, konieczne jest udokumentowanie przeplniętej trasy lub poprzedniego noclegu w obiekcie zrzeszonym w Unii. Do tego produktu trzeba też włączyć wypożyczalnię sprzętu wodnego – turysta wypożycza go w jednym miejscu i ma możliwość oddania w innym. Opracowany zostanie system identyfikacji wizualnej dla podmiotów kwalifikujących się do członkostwa w Unii (jako element Systemu Identyfikacji Wizualnej Szlaku).

„Flota Batorego” – Na flotę Batorego będą składały się zarówno płaskodenne statki pasażerskie (o zanurzeniu nie większym niż przewidziane dla klas dróg wodnych, jakimi będą się poruszały), statki typu „houseboats”, małe jednostki pływające takie jak kajaki, canoe, które mogą być używane przy pokonywaniu poszczególnych odcinków Szlaku oraz tzw „materiały scalone” a więc tratwy czy krypy – jako „atrakcje turystyczne” przy zastosowaniu przepisów obowiązującego w tej tematyce prawa.

Krypy to tradycyjne łodzie budowane do przepraw przez nizinne rzeki przez miejscowych szkutników. Robione ręcznie i przy użyciu prostych narzędzi używane były w różnych celach – zarówno do przewozu ludzi jak i zwierząt. Łodzie takie stanowiłyby jeden z elementów Floty Batorego – mogłyby być wykorzystywane na Wiśle i Narwi, na zasadzie wypożyczania (tak jak tratw na Biebrzy). Produkt będzie jednocześnie sprzyjał utrzymywaniu dziedzictwa kulturowego Mazowsza – lokalnego szkutnictwa (jako zawodu już prawie zapomnianego).

Produkt taki tworzy na Wiśle fundacja „Ja Wisła” – w celu jego wdrożenia należy porozumieć się z tą organizacją w kwestii przeniesienia go również na Narew. Być może da się jeszcze odszukać ludzi znad Narwi, którzy będą mogli wykonać takie jednostki na miejscu.

Tabela nr 15. Turystyka wodna dla osób korzystających z wyjazdów zorganizowanych

Pasjonaci sportów i turystyki wodnej – wyjazdy zorganizowane	
CEL ROZWOJU	Powstanie produktów oferujących kompleksową organizację turystyki wodnej wraz z włączeniem do niej innych atrakcji regionalnych. Obecnie bardzo pożądana jest fachowa obsługa ruchu turystycznego. Turyści chcąc oszczędzić swój czas, jak również pragnąc go spędzić w grupie, bądź nie mając dużego doświadczenia w turystyce wodnej, coraz częściej zdają się na usługi specjalistów.
WYKORZYSTYWANY POTENCJAŁ	Walory przyrodnicze i antropogeniczne terenów, przez które wiedzie Szlak.
OGNISKA ATRAKCJI	• Obszary chronione – prawie cały Szlak znajduje się w sieci NATURA 2000, przebiega przy licznych rezerwatach i przez Biebrzański Park Narodowy. • Zabytki znajdujące się przy Szlaku m.in. kościoły (Warszawa, Pułtusk, Ostrołęka, Wizna, Studzieniczna) i fortyfikacje (Warszawa, Zegrze, Różan, Ostrołęka, Nowogród, Osowiec Twierdza). • Kanał Augustowski – pokonywanie zabytkowych śluz. • Imprezy cykliczne związane z turystyką wodną – festiwal szantowy w Serwach, imprezy wodniackie w Augustowie, koncerty w pubach przy Zalewie Zegrzyńskim, imprezy na Wiśle (Wianki, Święto Wisły).
MODEL FUNKCJONOWANIA PRODUKTU	• Promowanie oferty Szlaku. • Kształcenie kadr związanych z obsługą ruchu turystycznego. • Przygotowanie pakietów wodniackich imprez integracyjnych oraz incentive. • Przygotowanie ofert dla obcokrajowców. • Stworzenie infrastruktury turystycznej w portów jachtowych, stanic kajakowych, przystani wodnych, pól biwakowych. • Rozwój infrastruktury noclegowo-gastronomicznej, obiektów nawiązujących do tradycyjnej architektury i kuchni regionu dla większej

Pasjonaci sportów i turystyki wodnej – wyjazdy zorganizowane	
	ilości osób. - Organizacja imprez rozrywkowych z motywem wodniackim (festiwale szant, festyny), które zwrócą uwagę na istnienie Szlaku. - Podjęcie działań prowadzących do udrożnienia niektórych odcinków Szlaku, w celu umożliwienia poruszania się większym jednostkom.
UNIKALNOŚĆ OFERTY / WYRÓŻNIKI	- Prezentacja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Mazowsza i Podlasia - Docelowo będzie szlakiem transgranicznym łączącym Polskę, Białoruś i Litwę - Długość Szlaku – ponad 400 km

Rozwój produktu zostanie oparty o profesjonalnie działające firmy zajmujące się organizacją turystyki. W tym celu konieczne jest opracowanie kompleksowych atrakcyjnych i zróżnicowanych zarówno programowo jak i terytorialnie ofert wypoczynku. Produkt zakłada podniesienie standardów obsługi turystów – wykorzystywanie nowego sprzętu, obsługę w językach obcych, rozwój obiektów nawiązujących do tradycji regionalnych oraz innowacyjne pomysły z zakresu organizacji czasu.

Ważna jest również popularyzacja turystyki wodnej wśród młodzieży. Ten segment rynku odgrywa bardzo dużą rolę - organizacja spływów pod okiem instruktorów i ratowników jest w dużym stopniu rozwinięta na podlaskim odcinku Szlaku.

Propozycje rozwiązań turystycznych

Sztafeta Szlaku Batorego – organizacja imprezy promującej Szlak Batorego na dużą skalę. Polegać będzie na organizacji przepłynięcia całego Szlaku za jednym razem, przy czym podzielony zostanie on na odcinki, a pomysłem i przebiegiem spływu na każdym z nich zajmie się lokalny touroperator. W spływie każdego z odcinków będzie brała udział inna grupa osób, zaś poszczególne grupy spotkają się podczas startu czy zakończenia danego etapu w trakcie wieczornego ogniska. Projekt może mieć charakter regionalny – przeznaczony dla np. młodzieży lokalnej, który będzie promował ideę Szlaku Batorego w skali krajowej. Jednym z etapów może być **Ogólnopolski Spływ Kajakowy Biebrza - Narew** – organizowany przez PTTK Łomża.

Tabela nr 16. Turystyka wodna dla osób turystów okazjonalnych

Turystyka wodna – turyści okazjonalni	
CEL ROZWOJU	Wypromowanie produktów turystycznych na Szlaku Batorego jako oferty uzupełniającej / alternatywnej wobec innych form spędzania czasu.
WYKORZYSTYWANY POTENCJAŁ	Atrakcyjność Szlaku Batorego może być rozwijana poprzez dobrze zorganizowane cykliczne rejsy „Flotę Batorego”, którą mogą stanowić różnego typu jednostki.
OGNISKA ATRAKCJI	- Flota Batorego: - Wisła – wodoloty, krypy, tramwaje wodne - Kanał Żereński – statki pasażerskie, żagłówki - Narew – gondole (Pułtusk, Ostrołęka, Łomża), krypy - Biebrza – tratwy - Kanał Augustowski – statki pasażerskie, gondole
MODEL FUNKCJONOWANIA PRODUKTU	Wdrożenie „Floty Batorego” – jednostek pływających oraz przystanków. Rejsy odbywają się z dużą częstotliwością o określonych porach jak również na zamówienie grup.
UNIKALNOŚĆ OFERTY / WYRÓŻNIKI	- Jedynego tego typu rozwiązanie w Polsce - Różnorodność form transportu

Szlak Batorego będzie również wykorzystywany przez grono osób, które przygodę z wodą traktować będą okazjonalnie lub rekreacyjnie, częściowo jako urozmaicenie innych form wypoczynku. Ma to szczególne znaczenie w miejscowościach o dużej liczbie mieszkańców jak i jednocześnie popularnych turystycznie – w Warszawie, w Biebrzańskim Parku Narodowym, w Augustowie i w innych miastach na Szlaku. W tym przypadku ważna jest zróżnicowana i dostosowana do lokalnych warunków oferta wypożyczalni sprzętu wodnego i firm zajmujących się turystyką wodną. W ofercie touroperatorów powinny się znaleźć oferty organizacji imprez integracyjnych oraz motywacyjnych dla pracowników firm właśnie na Szlaku Batorego. Tutaj wartymi wykorzystania są duże jednostki pływające Żegluga Augustowskiej oraz statki pływające z Warszawy na Zalew Zegrzyński i do Pułtusa. Koniecznym działaniem jest informowanie o Szlaku w punktach informacji turystycznej, postawienie tablic informacyjnych w centralnych punktach miast na obszarze projektowym etc.

TURYSTYKA AKTYWNA

Tabela nr 17. Turystyka aktywna

Turystyka aktywna	
CEL ROZWOJU	Prezentowanie atutów okolic Szlaku jako miejsca doskonałego dla rozwoju turystyki aktywnej (kwalifikowanej) ma na celu przyciągnięcie coraz większej liczby osób zainteresowanych tą formą wypoczynku. Jest to doskonały motor rozwoju regionu przy wykorzystaniu jego walorów naturalnych i stosunkowo niedużych nakładów finansowych na tworzenie infrastruktury. Ważne jest to, że produkt ma duże szanse przyciągnąć turystów z odległych regionów, jak również fakt przydatności powstałego przy nim zaplecza dla społeczności lokalnych. Do turystyki aktywnej należy zaliczyć również turystykę wodną – uprawianą wyczynowo lub przez ambitnych pasjonatów. Jednak z uwagi na specyfikę Szlaku, turystyka wodna została opisana oddzielnie.
WYKORZYSTYWANY POTENCJAŁ	Ten segment turystyki ma szansę rozwoju dzięki sieci szlaków turystycznych dających możliwość poznania walorów przyrodniczych i antropogenicznych terenów, przez które wiedzie Szlak. Ważne jest też to, że sieć szlaków turystycznych daje możliwość uprawiania turystyki kombinowanej. Wśród młodych ludzi zaczyna panować coraz większa moda na aktywne spędzanie czasu, uprawianie sportów oraz kontakt z naturą. Dla osób świadczących usługi w tej dziedzinie turystyki bardzo ważna jest szybkość reakcji na powstające nowe trendy i zdolność dopasowania do nich oferty. Bardzo istotna jest elastyczność tego typu turystyki – rozumiana jako możliwość uprawiania jej wszędzie i na różne sposoby oraz fakt, że można ją łączyć z wieloma innymi motywami podróżowania.
OGNISKA ATRAKCJI	• Puszcza Augustowska z wyznaczonymi szlakami turystycznymi i atrakcją w postaci Kanału Augustowskiego. • Augustów – nowoczesne centrum sportu i rekreacji. • Biebrzański Park Narodowy – szlaki turystyczne i ścieżki edukacyjne. • Okolice Zalewu Zegrzyńskiego.
MODEL FUNKCJONOWANIA PRODUKTU	• Stworzenie przebiegającego łądem Szlaku Batorego (poprzez wykorzystanie trasy Eurovelo R-11) uzupełniającego drogę wodną. • Organizowanie imprez popularyzujących turystykę aktywną. • Stworzenie infrastruktury paraturystycznej w postaci wiat, pól biwakowych, stancji konnych, toalet. • Utworzenie wypożyczalni sprzętu np. rowerów, nart biegowych, kijków do nordic-walkingu.

	- Wdrażanie nowych form aktywnego wypoczynku połączonych z rekreacją (loty balonem, psie zaprzęgi). - Stworzenie infrastruktury dla wąskich działów aktywnego wypoczynku np. off-road, quady i skutery śnieżne (trasy konsultowane z organami odpowiedzialnymi za środowisko, specjalne tory itp.). - Rozwój infrastruktury noclegowo-gastronomicznej, niedrogich schronisk itp. - Stworzenie kompleksowej oferty łączącej wiele rodzajów aktywności fizycznej.
UNIKALNOŚĆ OFERTY / WYRÓŻNIKI	- Możliwość uprawiania turystyki kombinowanej. - Rozwinięta sieć szlaków turystycznych. - Duże walory środowiska przyrodniczego.

Turystyka aktywna (rozumiana tutaj jako inna niż wodna), staje się obecnie bardzo popularna i zdobywa coraz większą liczbę zwolenników. Powodem tego jest z jednej strony moda na sportowy tryb życia, a z drugiej możliwość dostosowania rodzaju aktywnego wypoczynku do swoich preferencji i możliwości. Ważną kwestią jest też promowanie turystyki aktywnej w parze z założeniami zrównoważonego rozwoju. Turyści preferujący aktywny wypoczynek korzystają przede wszystkim z walorów przyrodniczych danego obszaru. Produktem oferty turystyki aktywnej będzie odpowiednia infrastruktura paraturystyczna:

- Oznakowane szlaki turystyczne biegnące w zróżnicowanym terenie. Atrakcyjny szlak to taki, który biegnie przez obszar ciekawy krajobrazowo oraz w pobliżu charakterystycznych miejsc w regionie, zabytków itp. Ważny jest też jego początek i koniec – w miejscach o dobrej dostępności komunikacyjnej.
- Wyposażenie szlaków – wszelkiego rodzaju udogodnienia (np. mostki, kładki, stopnie), elementy ochronne (barierki itp.), miejsca odpoczynkowe, wiaty turystyczne, kosze na śmieci, toalety i parkingi.
- Elementy informacyjne – tablice na szlakach oraz wydanie przewodników w formie książkowej lub elektronicznej, folderów, map.

W stosunku do skali korzyści płynących z przyciągnięcia w dane miejsce turystów, nie są to inwestycje szczególnie kosztowne. Atrakcyjność regionu dla turystyki aktywnej wpływa też na wzrost zainteresowania innymi walorami danego obszaru.

Cały obszar projektowy wzdłuż Szlaku posiada potencjał do rozwoju tej formy turystyki, zaś produktem rzeczywistym jest tutaj infrastruktura. Nakłady finansowe konieczne do zrealizowania podstawowej infrastruktury paraturystycznej powinny być przewidziane w dokumentach strategicznych na wszystkich szczeblach samorządowych.

Z punktu widzenia aktualnego stanu infrastruktury oraz potencjału do rozwoju tej formy turystyki najbardziej atrakcyjne są rejony wzdłuż podlaskiego odcinka Szlaku. Oczywiście nie znaczy to, że w pozostałej części Szlaku taka forma turystyki nie ma możliwości rozwoju – o czym świadczy np. zagospodarowanie pod tym kątem i użytkowanie przez turystów okolic Zalewu Zegrzyńskiego.

Wartymi uwagi obszarami dla rozwoju i promocji turystyki aktywnej są Puszcza Augustowska, Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną, Puszcza Biała i Kurpiowska. Wśród nich najlepszym zagospodarowaniem cechuje się obszar administrowany przez park narodowy – gdyż udostępnienie dla turystów wpisuje się w jego główne funkcje, zaś dobry stan infrastruktury wpływa bezpośrednio na mniejszą presję wywoływaną na środowisko naturalne. Bogatą sieć szlaków turystycznych oraz ogromny potencjał do dalszego rozwoju posiada też obszar Puszczy Augustowskiej.

Na obszarach, które mają być atrakcyjne dla turystyki aktywnej konieczne są wspólne działania poprawiające stan techniczny (lub też budowę) infrastruktury – współpraca samorządów, administracji lasów, a także sektora prywatnego. Należy pamiętać również o tym, że istnienie dobrej infrastruktury turystycznej będzie korzystne nie tylko z punktu widzenia atrakcyjności dla przyjezdnych, lecz również lokalna społeczność będzie mogła z niej korzystać.

Propozycje rozwiązań turystycznych

Puszcza Augustowska - obszar ten posiada duży potencjał dla turystyki aktywnej. Jest to region urozmaicony krajobrazowo, z przewagą lasów oraz dużą ilością czystego powietrza. Rozwinięta sieć szlaków turystycznych pozwala na wędrowki piesze, wycieczki rowerowe i konne, a także uprawianie turystyki wodnej na Kanale Augustowskim, jeziorach oraz Czarnej Hańczy i Rospudzie. Dobrze oznakowane trasy turystyczne doprowadzą turystów do leśnych uroczysk, rezerwatów przyrody, zabytków oraz miejsc związanych z historią i kulturą regionu. Na szlakach turystycznych powinien być położony większy nacisk na ich wyposażenie w infrastrukturę uzupełniającą: udogodnienia, elementy ochronne, miejsca odpoczynkowe, wiaty turystyczne, kosze na śmieci, toalety i parkingi.

Augustowski bieg na Orientację, Adventure race – stworzenie imprezy/zawodów, w trakcie której uczestnicy rywalizować będą ze sobą przemierzając szlaki Puszczy Augustowskiej pieszo, rowerami, na nartach biegowych, kajakami (etap Kanału Augustowskiego - Szlakiem Batorego), itp. Impreza powinna być szeroko promowana, tak aby uzyskała rangę ogólnopolskiej.

TURYSTYKA EDUKACYJNA

Tabela nr 18. Turystyka aktywna dla dzieci i młodzieży

Turystyka edukacyjna dzieci i młodzieży	
CEL ROZWOJU	Poznanie unikalnej w skali europejskiej przyrody dolin rzecznych – Wisły, Narwi, Biebrzy. Poznanie dziedzictwa kulturowego obszarów nadrzecznych oraz zabytku techniki – Kanału Augustowskiego.
WYKORZYSTYWANY POTENCJAŁ	• Obszary chronione – działalność edukacyjna wybranych jednostek. • Muzea, skanseny i izby pamięci na trasie Szlaku. • Imprezy nawiązujące do tradycji regionalnych. • Baza noclegowa.
OGNISKA ATRAKCJI	• Kanał Augustowski – zabytkowe śluzy i muzeum Kanału. • Izba Leśna „W Puszczy Głuszcza w Studzienicznej”. • Muzeum Ziemi Augustowskiej. • Biebrzański Park Narodowy – ścieżki edukacyjne (18), przewodnicy, ośrodek edukacji. • Fortyfikacje – Cytadela, Zegrze, Różan, Ostrołęka, Nowogród, Piątница, Góra Strękowa, Osowiec Twierdza. • Muzeum Twierdzy Osowiec. • Muzeum Przyrodnicze w Drozdowie. • Skansen w Nowogrodzie. • Zabytki Ostrołęki i Pułtuska. • Zabytki Warszawy.
MODEL FUNKCJONOWANIA PRODUKTU	• Stworzenie kompleksowych tematycznych ofert edukacyjnych np.: – Tradycje Kurpiowszczyzny, – Szlakiem schronów bojowych, – Mazowieckie Twierdze,

Turystyka edukacyjna dzieci i młodzieży	
	– Przyroda Doliny Biebrzy, – Po Kanale Augustowskim, – Tajemnice Puszczy. • Kampania promocyjna skierowana również dla młodzieży lokalnej. • Współpraca ze szkołami przy sprzedaży oferty. • Organizacja konkursów na temat Szlaku Batorego. • Stworzenie Izby Żeglugi Śródlądowej w Ostrołęce lub Nowym Lubielu.

Oferta turystyki edukacyjnej jest specyficzna, gdyż skierowana jest do wąskiej grupy odbiorców – młodzieży szkolnej. Ten rodzaj turystyki rozwijać się będzie zarówno w oparciu o typowe jedno lub kilkudniowe wycieczki szkolne jak i dłuższe pobyty na zielonych szkołach. W realizacji inwestycji związanych z obsługą tego segmentu rynku należy wziąć pod uwagę rozwój odpowiedniego zaplecza noclegowo-gastronomicznego – obiektów niedrogich, mogących pomieścić większe grupy turystyczne oraz oferujących dodatkowo wyżywienie. Niezbędne są również wykwalifikowane kadry – przewodnicy terenowi, którzy będą służyć odwiedzającym fachową wiedzą. W promocji Szlaku ważne jest zaakcentowanie najciekawszych obiektów, istotnych z punktu widzenia edukacji z zakresu różnych dziedzin wiedzy. Istotną rolę odgrywa też dotarcie do szkół z konkretną informacją o Szlaku, sprofilowaną pod kątem realizacji programu szkolnego.

Propozycje rozwiązań turystycznych

Izba Żeglugi Śródlądowej – przy okazji modernizacji portu w Ostrołęce lub wykorzystując istnienie przeprawy promowej w Nowym Lubielu stworzenie „Izby Żeglugi Śródlądowej” – ekspozycji poświęconej żegludze rzecznej w Polsce i na świecie, prezentacji zawodów z nią związanych, eksponatów, zdjęć pamiątek itp. Ciekawe byłoby stworzenie jej na pokładzie nieużywanego już statku, cumującego na stałe w porcie.

Bunkier w Nowogrodzie - jest położony bezpośrednio nad Narwią. Potrzebna jest rekonstrukcja wnętrza wraz z wyposażeniem i przygotowanie całosci dla udostępnienia turystycznego. Konieczne jest zrobienie tablic informacyjnych o linii obrony Grupy Operacyjnej Narew oraz innych obiektach tego typu w regionie (umocnieniach Linii Mołotowa). W ten sposób należy przybliżyć historię bohaterskiej obrony na linii Narwi w 1939 r. oraz innych ciekawych miejsc historycznych w regionie, sugerując również ich odwiedzenie. Kluczową rolę powinna odegrać współpraca z Izbą Pamięci działającą w Nowogrodzie.

Twierdza Osowiec - Fort II - Adaptacja i rewitalizacja zamkniętego obiektu o charakterze militarnym tzw. Fortu II (Zarzeczny). Utworzenie ścieżki edukacyjnej i udostępnienie tego obiektu dla zwiedzających.

Bartnicy Jego Królewskiej Mości - Bartnictwo to dawna forma pszczelarstwa leśnego, polegająca na chowie pszczoł w specjalnie w tym celu wydrążonych dziuplach drzew, czyli barciach. Szczytowy rozwój tego fachu przypadł w Polsce XVI i XVII w., a więc również okres panowania Króla Stefana Batorego. Bartnictwo rozwinięte było w niemal wszystkich ówczesnych kompleksach leśnych m.in. w Puszczy Kurpiowskiej i Augustowskiej. Bartnicy, pod bezpośrednim zwierzchnictwem administracji dóbr królewskich, cieszyli się licznymi przywilejami.

„Lasy tych terenów stwarzały dogodne warunki do rozwoju bartnictwa. W pobliskiej Puszczy Dybła w 1565 r. było 800 barci. Od XVIII w. barci w lasach było coraz mniej. Kawałki ściętego drzewa zastępowały

stare sosny. Pojawiły się ule typy kłoda, stojące, a następnie leżące na ziemi. W 1839 r. w guberni augustowskiej naliczono 3 702 barci i aż 17 447 uli (zwanych pniami). W XIX w. car zabronił chowu pszczół w lasach państwowych”.

W ofercie Szlaku konieczne jest zaakcentowanie tradycji bartnictwa. W Biebrzańskim Parku Narodowym utworzone zostały dwie barcie i trzy pnie (ule). Wytyczona została też ścieżka edukacyjna „Borek bartny” przybliżająca historię bartnictwa na tych terenach. Barcie można zobaczyć idąc od śluzy Dębowo lub od Jasionowa (gm. Sztabin) żółtym, a potem czerwonym szlakiem w stronę osady Grzędy – ok. 4 km szlakiem od rzeki Biebrzy. W skansenie etnograficznym w Nowogrodzie znajduje się również dział bartniczo-pszczelarski. Znajdują się w nim m.in. dwa ocalałe pnie drzew bartnych, ule kładowe oraz sprzęt pszczelarski.

TURYSTYKA KULTUROWA

Tabela nr 19. Turystyka kulturowa

Turystyka kulturowa	
CEL ROZWOJU	Celem rozwoju jest przygotowanie Szlaku dla turystów, których motywem podróży jest poznawanie ciekawych miejsc poprzez historię i tradycje ludzi z nimi związanych. Wyróżnikiem Szlaku Batorego ma stać się jego różnorodność i wielokulturowość.
WYKORZYSTYWANY POTENCJAŁ	Szlak Batorego i przyległe do niego tereny mają wiele do zaoferowania turystom. Znajdą tu oni zabytki architektury sakralnej, obiekty militarne z burzliwą przeszłością oraz cuda techniki. Całości dopełni bogaty folklor spotykany po drodze oraz przysmaki regionalnej kuchni. Ruch w regionie będą generować również unikalne wydarzenia kulturalne.
OGNISKA ATRAKCJI	• Warszawa – Stare Miasto • Pułtusk – rekonstrukcja bitwy • Ostrołęka – rekonstrukcja bitwy • Skansen w Nowogrodzie • Dworek w Drozdowie • Obchody bitwy pod Wizną w Strękowej Górze • Imprezy w Augustowie • Festiwal Szant w Serwach • Kanał Augustowski • Obiekty, pamiątki pozostałe po ludności żydowskiej
MODEL FUNKCJONOWANIA PRODUKTU	• Tworzenie nowych izb muzealnych i ekspozycji, ścieżek dydaktycznych, szlaków turystycznych np. rękodziela ludowego itp. Kreowanie aktywnego poznawania historii. • Podtrzymywanie i konserwacja charakterystycznych elementów architektonicznych w budownictwie m.in. w budynkach mieszkalnych i kapliczkach przydrożnych. • Budowa stylizowanych punktów informacji turystycznej oraz tablic informacyjnych. • Współpraca między samorządami, przedsiębiorcami i stowarzyszeniami w organizacji imprez kulturalnych obudowanych w pakietowe, tematyczne imprezy turystyczne. • Dokumentacja oraz podtrzymywanie tradycji regionalnych, ginących zawodów, obrzędów. • Odtworzenie śladów ludności żydowskiej zamieszkującej tereny przy Szlaku – utworzenie nowego szlaku tematycznego.
UNIKALNOŚĆ OFERTY / WYRÓŻNIKI	Szlak różnorodny kulturowo i tematycznie

Propozycje rozwiązań turystycznych

Szlak żydowski – zestawienie miejscowości na Szlaku, w których nadal istnieją miejsca związane z ludnością żydowską - Warszawa, Serock, Pułtusk, Długosiodło, Różan, Nowogród, Łomża, Tykocin (mimo że nie jest na Szlaku Batorego to pod tym względem się tu powinien znaleźć), Jedwabne, Radziłów, Goniądz, Grajewo, Rajgród i Augustów. Mimo, iż zachowały się głównie zdewastowane kirkuty, warto mieć na uwadze uwzględnienie pamięci o Żydach zamieszkujących niegdyś te regiony – również pod kątem wycieczek żydowskich coraz częściej odwiedzających w/w miejscowości.

Noc Świętojańska na Narwi – stworzenie nowej imprezy połączonej z koncertem bębniarskim na tratwach lub w grodzisku w Wiźnie, pokazem tańców z ogniem itp. – w ten sposób można nawiązać do kultury Jaćwingów (Wizna powstała w miejscu wcześniejszej osady bałtyjskiej).

Wieloreligijność - Stworzenie na podlaskim odcinku Szlaku ekspozycji (najlepiej w jakimś wiekowym budynku) poświęconej wyznaniom religijnym ludności zamieszkującej region obecnie i w przeszłości – katolicyzm, prawosławie, judaizm, staroobrzędowcy, muzułmanizm. Element podkreślający wielokulturowość Podlasia.

Żupa solna w Goniądzu - 15 sierpnia 1579 – król Stefan Batory wydał uniwersał ustanawiający w Goniądzu żupę solną, z której w sól zaopatrywało się województwo podlaskie. Należy dążyć do odtworzenia i udostępnienia do zwiedzania tego obiektu, równocześnie przybliżając historię dawnych szlaków solnych w Polsce (tablica informacyjna).

Utworzenie „szlaku kuchni regionalnej” – wykreowanie szlaku kulinarnego (na wzór małopolskiego szlaku oscypkowego). Gospodynie w gospodarstwach agroturystycznych specjalizują się w różnych, często innych od siebie, wyrobach kulinarnych. Można wykorzystać to, tworząc trasę tematyczną dotyczącą potraw regionalnych oraz zdrowego żywienia.

TURYSTYKA HOBBYSTYCZNA

Tabela nr 20. Turystyka przyrodnicza, birdwatching

Turystyka przyrodnicza, birdwatching	
CEL ROZWOJU	Celem rozwoju produktu jest wykorzystanie walorów przyrodniczych regionu oraz promocja unikalnej przyrody polskich dolin rzecznych. Mimo, iż tereny zaliczane do obszaru projektowego Szlaku Batorego są znane i w kręgach przyrodników uznawane za jedno z najcenniejszych w Europie, to należy wciąż skupiać się nad rozwojem tego segmentu turystyki. Ważna jest promocja cennych obszarów poza Biebrzańskim Parkiem Narodowym, z racji tego że są one prawie równie ciekawe, a także jest to swego rodzaju szansa na odciążenie BPNu z ruchu turystycznego. W ten sposób ruch turystyczny ma szansę być rozłożony na większy obszar, co przyczyni się do jego rozwoju gospodarczego.
WYKORZYSTYWANY	Ten rodzaj turystyki będzie się rozwijał w oparciu o parki narodowe i obszary

Turystyka przyrodnicza, birdwatching	
POTENCJAŁ	chronione, które coraz częściej będą utożsamiane z siecią NATURA 2000.
OGNISKA ATRAKCJI	• Biebrzański Park Narodowy • Obszary NATURA 2000: Puszcza Augustowska, Przełomowa Dolina Narwi, Dolina Dolnej Narwi i inne • Muzeum Przyrody w Drozdowie • Festiwal Filmów Przyrodniczych im. Braci Wagów
MODEL FUNKCJONOWANIA PRODUKTU	• Promocja walorów przyrodniczych obszarów poza Biebrzańskim Park Narodowy. • Stworzenie ofert turystyki przyrodniczej w Puszczy Augustowskiej, Białej i Kurpiowskiej. • Budowa wież obserwacyjnych nad Narwią (gminy Rutki, Pokrzywnica) oraz w Puszczy Białej i Kurpiowskiej. • Promocja Festiwalu Filmów Przyrodniczych im. Braci Wagów. • Popularyzacja ekoturystyki w szkołach na terenie projektowym. • Szkolenia kadr z zakresu obsługi ruchu turystów-przyrodników. • Organizacja spotkań i warsztatów z przyrodnikami- fotografikami - plenery fotograficzne dla początkujących.
UNIKALNOŚĆ OFERTY / WYRÓŻNIKI	• Największy park narodowy w Polsce. • Najcenniejsze obszary bagienne w Europie. • Nieuregulowane rzeki.

Pasjonaci dzikiej przyrody i ornitolodzy od lat stanowią nieodłączny element Doliny Biebrzy. Mieszkańcy regionu szybko zdali sobie z tego sprawę i stworzyli ofertę turystyczną dla zaspokojenia potrzeb odwiedzających gości. Wzdłuż projektowanego Szlaku Batorego w zasadzie większość terenów posiada duże walory przyrodnicze, o czym świadczą utworzone tam jednostki sieci NATURA 2000, czy włączenie do Obszaru Zielonych Płuc Polski. Dla rozwoju segmentu turystyki przyrodniczej na tych obszarach konieczna jest promocja ich walorów, a także zaktywizowanie społeczności lokalnych do obsługi tego rodzaju turystyki. Jest to szczególnie ważne na terenach, gdzie nie ma istotnych zabytków i miejsc przyciągających turystę – jest za to np. las, rzeka i rozlewiska. Ważną częścią rozwoju powinny być tutaj szkolenia dotyczące ekoturystyki przeprowadzane wśród społeczności lokalnych. W tej dziedzinie turystyki nie jest potrzebna specjalistyczna infrastruktura. Odwiedzający wybierają zwykle prywatne kwatery usytuowane blisko interesujących miejsc przyrodniczych, tak aby większość czasu móc poświęcić obserwacji przyrody.

Propozycje rozwiązań turystycznych

Królewskie Polowanie - W połowie XVI w. lasy obecnej Puszczy Augustowskiej weszły w skład dóbr królewskich i były terenem łowów na grubego zwierzyn: tura, żubra, łosia, jelenia, dziką, niedźwiedzia, wilka. W łowach, prowadzonych przez nadwornego łowczego, uczestniczyła królewska świta i padało podczas nich kilkadziesiąt zwierząt. Można powiedzieć, że to właśnie chęć zapewnienia sobie przez królów zwierzyny do polowań była zalążkiem ochrony przyrody w Polsce. Przepastne lasy Puszczy Augustowskiej – największego zwartego kompleksu leśnego w Polsce wciąż pełne są dzikiej zwierzyny. Polowanie odbywać się będzie bezkrwawo. Łowczy (w tym przypadku wykwalifikowany przewodnik terenowy, doskonale znający teren, rozpoznający tropy i ślady zwierząt, opowiadający o ich zwyczajach) będzie prowadził świtę wyposażoną w lornetki i aparaty fotograficzne na spotkanie grubego zwierzyn. Podobny produkt turystyczny oferowany jest przez specjalistyczne biura turystyczne operujące w rejonie bagien biebrzańskich. Można wprowadzić go i promować też w Puszczy Augustowskiej, która jest bardzo bogata pod względem faunistycznym.

Plener fotograficzny dla początkujących – Produkt opierający się na organizacji weekendowych warsztatów fotograficznych, których tematem będzie przyroda i krajobraz. Organizowany w takim miejscu, aby zainteresowani nim byli mieszkańcy Warszawy – np. gminy Goworowo, czy Szelków. Przybywający turyści pod okiem przewodnika-instruktora będą mogli zmierzyć się z tematami: las w obiektywie, doliny nizinnych rzek. Przykład: www.fotowarsztaty.com

Festiwal Filmów Przyrodniczych im. Braci Wagów – Jest to wydarzenie idealnie wpisujące się atmosferę regionu – miejsca o wyjątkowej przyrodzie. Impreza odbywa się co dwa lata w różnych miejscowościach (Wizna, Osowiec, Rajgród, Białystok, Tykocin – edycja 2010). Konieczna jest promocja festiwalu jako jednej z głównych atrakcji Szlaku Batorego.

Drozdowo – Muzeum Przyrodnicze - Udostępnienie tego miejsca dla turystów wodnych. Umieszczenie tablic informacyjnych widocznych z wody, zbudowanie przystani lub chociaż pomostu, przy którym będzie można zostawić jednostki pływające. Zaangażowanie do tego Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Przyrody w Drozdowie.

Tabela nr 21. Turystyka wędkarska

Turystyka wędkarska	
CEL ROZWOJU	Szlak Batorego jest oparty o cieki i akweny wodne, które są dobrymi naturalnymi łowiskami wędkarskimi. Mimo, że w ostatnich latach zasobność polskich wód w ryby nie zadowala wędkarzy, to dzięki odpowiednio podjętym staraniom Szlak jako całość ma szansę być atrakcyjnym łowiskiem.
WYKORZYSTYWANY POTENCJAŁ	Łowiska leżące na Szlaku są wykorzystywane głównie przez mieszkańców okolic. Oni też, będąc zrzeszonymi w lokalnych kołach wędkarskich, opiekują się nimi. Łowiska te są jednak również dobrym miejscem na weekendowe wypady wędkarskie dla mieszkańców Warszawy i okolic (Kanał Żerański, Zalew Zegrzyński, Narew, podobnie jak Narew i Biebrza dla osób z Białegostoku.
OGNISKA ATRAKCJI	• Kanał Żerański • Zalew Zegrzyński • Narew i jej starorzecza • Biebrza (poza odcinkiem wyłączonym z wędkarstwa) • Jeziora na Kanale Augustowskim
MODEL FUNKCJONOWANIA PRODUKTU	• Wdrażanie działań mających na celu poprawę atrakcyjności Narwi jako łowiska wędkarskiego - poprawa stanu jakości wód, walka z kłusownictwem, zarybianie. • Wprowadzenie jednej i konkurencyjnej cenowo licencji na uprawianie wędkarstwa na całym Szlaku Batorego (porozumienie między PZW i innymi administratorami wód). • Łatwa możliwość wykupienia licencji na połów ryb (sklepy, stacje benzynowe, miejsca noclegowe). • Wypożyczalnia sprzętu – łodzie wędkarskie i echosondy. • Wyprawy wędkarskie.

Turystyka wędkarska ma duży potencjał rozwoju na Szlaku Batorego, pomimo ogólnie rzecz biorąc nieciekawej sytuacji pod względem zasobów rybnych polskich akwenów (porównując np. ze Skandynawią).

Rzeki i akweny tworzące Szlak są w zasadzie największymi łowiskami wędkarskimi w regionie północno-wschodniego Mazowsza i ważnymi w sieci łowisk Podlasia. W ostatnich latach, wraz z realizacją koncepcji zrównoważonego rozwoju, coraz większy nacisk kładzie się na ochronę ekosystemów wodnych oraz na racjonalną gospodarkę rybacką. Dochodzą do tego także działania władz oraz środowiska wędkarskiego zmierzające do reintrodukcji gatunków ryb oraz skutecznej walki z kłusownictwem. Optymistycznie wyglądają również możliwości wykorzystania instrumentów finansowych UE na podniesienie atrakcyjności turystycznej (w tym wędkarskiej) obszarów nadbrzeżnych.

Propozycje rozwiązań turystycznych

Wyprawy wędkarskie – Oferta wędkowania na łowiskach Szlaku Batorego z lokalnymi przewodnikami-wędkarzami. Produkt o charakterze pakietowym – touroperator gwarantuje zakwaterowanie, posiłki, ubezpieczenie, sprzęt specjalistyczny (łódź) i opiekę fachowego przewodnika na łowisku. Wyprawy na zasadzie „złów i wypuść” mogą być jedno- lub kilkudniowe z poruszaniem się łodzią po akwenie i noclegami pod namiotami.

Impreza rozrywkowa wędkarsko-kulinarna – Połączenie zawodów wędkarskich z festynem promującym spożywanie ryb. Konkurs kulinarny na danie z ryb.

Bardzo ważnymi elementami produktu poszerzonego, jakie powinny zostać uwzględnione w opracowaniu są, wyodrębnione oddzielnie: turystyka weekendowa i tranzytowa.

TURYSTYKA WEEKENDOWA

Tabela nr 22. Turystyka weekendowa

Turystyka weekendowa	
CEL ROZWOJU	Turystyka weekendowa jest bardzo modnym sposobem spędzania wolnego czasu. Związana jest z szybkim tempem życia i potrzebą równie szybkiego odpoczynku. Celem rozwoju produktu turystyki weekendowej jest przygotowanie takiej oferty, aby korzystający z niej turyści spędzili czas aktywnie, poznając przy tym charakterystyczne elementy regionu tzw. mocne punkty. Potencjalnymi odwiedzającymi będą mieszkańcy Warszawy i okolic, Białegostoku i innych miast północnego Mazowsza i Podlasia.
WYKORZYSTYWANY POTENCJAŁ	Turystom weekendowym zależy najczęściej na maksymalnym wykorzystaniu dosyć krótkiego czasu jakim dysponują. Oferta dla nich musi być zatem dosyć konkretna, najlepiej przygotowana w formie pakietu usług. Wykorzystywane tu mogą być przede wszystkim walory naturalne Szlaku Batorego (BPN), a także unikatowe obiekty warte poznania jak np. Twierdza Osowiec lub miejscowości mogące zaoferować pełen zakres usług np. Augustów.
OGNISKA ATRAKCJI	• Warszawa - nad Wisłą • Zalew Zegrzyński • Pułtusk i okolice • Kurpiowszczyzna - Nowogród • Biebrzański Park Narodowy i Twierdza Osowiec • Uzdrowisko Augustów • Puszcza Augustowska

Turystyka weekendowa	
	• Charakterystyczne imprezy regionalne
MODEL FUNKCJONOWANIA PRODUKTU	• Stworzenie usług pakietowych – kompleksowych tematycznych ofert turystycznych. • Promocja Szlaku w kontekście „mocnych punktów” na nim – adekwatnie do danych miejsc przygotowanie atrakcji do nich nawiązujących: warsztatów tematycznych, imprez rozrywkowych. • Dostosowanie ofert agroturystycznych dla pobytów krótkoterminowych. • Działania zmierzające do poprawy funkcjonowania komunikacji zbiorowej.
UNIKALNOŚĆ OFERTY / WYRÓŻNIKI	• Szlak położony atrakcyjnie pod względem komunikacyjnym. • Gospodarstwa agroturystyczne – zdrowa żywność.

Turystyka weekendowa związana jest z krótkotrwałym wypoczynkiem poza miejscem zamieszkania, jednak w niezbyt dużej odległości od niego. W terminologii turystycznej istnieje nawet pojęcie tzw. „drugich domów” – lokalizacji odległych od miejsca zamieszkania turysty nie dalej niż 200 km, do których podróżują oni na krótkie urlopy, czy też w weekendy, aby wypocząć. Czynniki wpływającymi w największym stopniu na popularność turystyki weekendowej są potrzeby zmiany otoczenia, odbudowy sił fizycznych i psychicznych po stresującej pracy oraz przebywaniu w miejskim zgiełku. Istotne jest również to, iż w dzisiejszych czasach wiele osób woli zrezygnować z długich urlopów wypoczynkowych na rzecz kilku wyjazdów weekendowych (biorąc również pod uwagę istnienie tzw. „długich weekendów”).

Turyści weekendowi wykorzystują różne środki transportu - przeważnie samochody. Z pewnością jednak dobrze funkcjonująca komunikacja autobusowa lub kolejowa zwiększa atrakcyjność regionu dla turystyki (szczególnie podczas „długich weekendów”), a tym samym przyczynia się do jego rozwoju.

Należy pamiętać o tym, że turystyka weekendowa integruje wszystkie inne formy aktywności turystycznej wspomniane w opracowaniu. Tworząc ofertę dla turystów przyjeżdżających na weekend należy starać się opracowywać gotowe, zróżnicowane produkty, które łączą aktywność fizyczną z poznawaniem zabytków na szlakach oraz uczestnictwem w imprezach kulturalno-rozrywkowych.

Z tego właśnie powodu Szlak Batorego i jego poszczególne atrakcje, przy stworzonej infrastrukturze i odpowiedniej promocji, mają szansę stać się weekendowym hitem turystycznym dla aglomeracji warszawskiej i większych miast obszaru projektowego oraz regionów sąsiednich.

Propozycje rozwiązań turystycznych

Agroturystyka – gospodarstwa agroturystyczne powinny starać się oferować, oprócz noclegów i wyżywienia również dodatkowe atrakcje w formie całego programu pobytu. Może to być zarówno organizacja różnego rodzaju imprez kameralnych (np. festiwal nalewek), warsztatów (np. dotyczących pieczenia chleba, wędzenia wędlin wspólnie z turystami, rękodzieła znanego np. gospodarzom). Ciekawą ofertą będzie też możliwość wypożyczenia kajaka, roweru (w cenie noclegu) i spędzenia czasu aktywnie podróżując po okolicy. Ważna jest również oryginalność pomysłu, prezentacja (np. w kontekście strony internetowej) i sposób prowadzenia gospodarstwa.

TURYSTYKA TRANZYTOWA

Tabela nr 23. Turystyka tranzytowa

Turystyka tranzytowa	
CEL ROZWOJU	Położenie geograficzne i przebieg Szlaku (przez dwa województwa) powoduje duże prawdopodobieństwo tego, że zatrzymają się na nim podróżujący przez Mazowsze i Podlasie turyści. Celem rozwoju turystyki tranzytowej jest skłonienie osób będących przejazdem na powrót na dłużej na Szlak Batorego. Turyści tranzytowi mogą skorzystać z bazy gastronomicznej i noclegowej Szlaku, dlatego ważne jest, aby ta zachęcała jednocześnie do powrotu i dalszego odkrywania regionu.
WYKORZYSTYWANY POTENCJAŁ	Do zainteresowania się Szlakiem Batorego zachęcają wszystkie istniejące walory naturalne i antropogeniczne oraz atrakcje znajdujące się niedaleko od tras tranzytowych i węzłów komunikacyjnych.
OGNISKA ATRAKCJI	Węzły komunikacyjne: Warszawa, Różan, Pułtusk, Ostrołęka, Łomża, Wizna, Osowiec-Twierdza, Augustów.
MODEL FUNKCJONOWANIA PRODUKTU	- Stworzenie specjalnego systemu informacji turystycznej na trasach tranzytowych i w węzłach komunikacyjnych. - Przygotowanie wyróżniającej się oferty gastronomicznej.
UNIKALNOŚĆ OFERTY / WYRÓŻNIKI	Szlak położony atrakcyjnie pod względem komunikacyjnym.

Wzdłuż Szlaku Batorego, od Warszawy do Augustowa, prowadzą ważne trasy tranzytowe - droga krajowa nr 61 (przy Szlaku) i droga ekspresowa S 8 (Via Baltica). Połączone są one ze sobą drogami przecinającymi bezpośrednio Szlak, tworząc w ten sposób dogodne węzły komunikacyjne. Punktami takimi są: Warszawa, Różan, Pułtusk, Ostrołęka, Łomża, Wizna, Osowiec-Twierdza i Augustów. Są to miejscowości o nasilonym ruchu turystycznym, co należy wykorzystać budując ofertę Szlaku Batorego dla turystów tranzytowych. Korzystają oni głównie z bazy gastronomicznej oraz noclegowej, zaś ich czas pobytu determinowany jest czasem przejazdu przez dany region. Rozwój turystyki tranzytowej trzeba zatem rozpatrywać w dwóch aspektach: zachęceniu odwiedzających do skorzystania z bazy noclegowej i gastronomicznej na Szlaku podczas ich podróży oraz odpowiedniej promocji Szlaku w ogóle, w celu nakłonienia podróżnych do obrania Szlaku jako celu swej następnej podróży. W obu przypadkach istotną rolę odgrywa sposób prezentacji oraz jakość usług, które mają bezpośredni wpływ na wrażenia i zadowolenie turystów. Odpowiednia prezentacja Szlaku Batorego na drogach tranzytowych w jego sąsiedztwie jest ważnym elementem promocji i pierwszym elementem skłonnym zatrzymać podróżujących. Ważny jest poziom i profesjonalizm wykonania elementów informacyjnych (tablice witające i żegnające, drogowskazy do atrakcji, itp.), ich oryginalność może być pierwszym bodźcem dla turysty, skłaniającym go do zatrzymania się na Szlaku. W przypadku podróżnych korzystających z bazy noclegowo-gastronomicznej z pewnością jakość świadczonych usług, kuchnia regionalna i stylowy wystrój wnętrz, nawiązujące do tradycji regionu, będą warte zapamiętania jak również mogą spowodować chęć dokładniejszego poznania regionu.

Podsumowanie

Tworząc koncepcję rozwoju turystyki na Szlaku Batorego należy wziąć pod uwagę istniejące czynniki, jakie warunkują atrakcyjność regionu oraz jego obecne zagospodarowanie. Analizując potencjał obszaru projektowego trzeba też wskazać na takie kierunki i konkretne działania, jakie jeszcze nie zostały podjęte mimo dużych możliwości. Uwzględniając przebieg Szlaku Batorego i obecny stan infrastruktury, a także punktowe ogniska atrakcji, można stwierdzić, że produkt ten wzbudzi największe zainteresowanie wśród tzw. turystów weekendowych. Zagospodarowanie Szlaku oraz ogniska atrakcji skupione są na pewnych jego odcinkach, które jednocześnie są dogodne pod względem lokalizacji dla krótszych wyjazdów. Jako „weekendowe” fragmenty

Szlaku można obecnie traktować Zalew Zegrzyński, Biebrzański Park Narodowy, czy okolice Pułtuska, Ostrołęki, Łomży i Augustowa. Docelowo, wraz z rozwojem infrastruktury wzdłuż całego Szlaku i wypełnieniem „luk”, produkt stanie się interesujący dla osób planujących długoterminowy wypoczynek, który wiąże się z pokonaniem całego Szlaku lub jego znacznej części.

Biorąc pod uwagę fakt, iż rdzeniem Szlaku Batorego jest droga wodna oraz związane z nią rodzaje aktywności turystycznej, na pierwszym miejscu trzeba uwzględnić wykreowanie produktów skierowanych dla wodniaków oraz turystów wiążących swoje zainteresowania z ekosystemami wodnymi. Należy jednocześnie pamiętać o tym, że niektóre odcinki Szlaku, a w zasadzie poszczególne miejsca i obiekty niezwiązane bezpośrednio z wodą, funkcjonują jako niezależne atrakcje w świadomości osób niezwiązanych z turystyką wodną. Dlatego ważna jest właściwa promocja Szlaku Batorego – jako szlaku wodnego, ale łączącego jednocześnie wiele różnego rodzaju atrakcji turystycznych, przeznaczonych nie tylko dla wodniaków.

Z uwagi na fakt, że Szlak Batorego biegnie rzekami, jako jego naturalny i największy walor należy uznać środowisko przyrodnicze samych rzek, jak i terenów przyległych. W tym kontekście będą to w zasadzie całe doliny rzeczne, objęte już w znacznym stopniu ochroną w postaci sieci NATURA 2000. Atutami są tutaj przyroda przekształcona w znikomym stopniu i unikalne krajobrazy. Chcąc czerpać korzyści właśnie z tych walorów konieczne są racjonalne działania związane z infrastrukturą. Działania, które w myśl zasady zrównoważonego rozwoju pozwolą pogodzić rozwój gospodarczy z dbałością o stan środowiska naturalnego i wartości krajobrazowe. Należy również pamiętać o sposobie rozwoju infrastruktury oraz sieci usług związanych z turystyką tak, aby nie tworzyła ona lokalnej konkurencji, a starała się tworzyć kompleksową i uzupełniającą się ofertę całego obszaru objętego projektem. Przy podejmowaniu jakichkolwiek działań promujących turystykę wodną i nadwodną należy równolegle wywierać szczególny nacisk na propagowanie proekologicznych postaw turystów.

Walory antropogeniczne są również ważnymi ogniskami atrakcji na Szlaku. Można przyjąć, że przyroda Szlaku towarzyszy turystyce stale w trakcie jego pokonywania, zaś obiekty pochodzenia antropogenicznego są elementami tworzącymi zmienność i różnorodność Szlaku. Leżące przy Szlaku zabytki, napotykaną lokalny folklor i tradycje, czy atmosfera imprez kulturalnych sprawiają, że podróż Szlakiem nabiera specjalnego charakteru.

Zróżnicowanie atrakcji na Szlaku powoduje, że posiada on duże wartości poznawcze. W ten sposób pozwala na łączenie aktywnego wypoczynku z eksploracją dziewiczych wręcz terenów oraz odkrywaniem kultury odwiedzanego regionu. Uwarunkowania takie predestynują Szlak Batorego do rozwoju ekoturystyki. Polega ona na aktywnym i świadomym poznawaniu świata łącznie z poszanowaniem harmonii z naturą, a także odrębności kulturowych danych terenów z jednoczesną dbałością o ochronę ich wartości przyrodniczych oraz dziedzictwo kulturowe. To także przynoszenie realnych korzyści ekonomiczno-społecznych lokalnej ludności.

Ekoturystyka z punktu widzenia turysty łączy kilka rodzajów turystyki – aktywną, hobbystyczną, kulturową, edukacyjną i inne. Ich wspólnym mianownikiem jest kierunek myślenia o sposobie i celu spędzania czasu wolnego, jak również o efektach wypoczynku turystów dla odwiedzanych miejsc. Na podlaskim odcinku Szlaku Batorego ta forma turystyki już odgrywa dużą rolę (szczególnie na Bagnach Biebrzańskich), wyróżniając tym samym region na mapie Polski. Ekoturystyka idealnie wpisuje się w potencjał rozwoju obszaru projektowego Szlaku. Traktowana jako główny nurt rozwoju na Szlaku, może uczynić go flagowym produktem dla turystyki wodnej w Polsce. Istotne jest, aby pamiętać przy tym, że rozwój ekoturystyki, wiążąc się z pewną specyfiką w kontekście sposobu zagospodarowania obszaru, stwarza tym samym ofertę wyjątkową, a nawet elitarną, biorąc pod uwagę dzisiejsze trendy związane z szeroko rozumianą ekologią.

Rozpatrując całą trasę Szlaku Batorego należy zwrócić uwagę na pewny podział wynikający przede wszystkim z walorów naturalnych i antropogenicznych obszaru projektowego, a co za tym idzie różnorodności dostępnych atrakcji. Wyróżnikiem etapów jest również stan obecnej infrastruktury turystycznej oraz potencjał

do rozwoju nowych rodzajów turystyki. Na Szlaku wyróżnić można pewne etapy, charakteryzujące się swego rodzaju motywami przewodnimi, wynikającymi z uwarunkowań poszczególnych obszarów. Granice między nimi są umowne, gdyż motywy kształtujące charakter danego odcinka w mniejszym lub większym stopniu przenikają się.

Tabela nr 24. Wyszczególnienie etapów Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego.

Etap	Motyw (potencjał wykorzystywany)	Charakterystyka	Potencjał (do wykorzystania)
Warszawski	zabytków	Odcinek wyjątkowy pod względem zabytków architektury oraz różnorodności dostępnych usług. Ważny z punktu widzenia turystyki kulturowej i edukacyjnej	rozwój turystyki wodnej rekreacyjnej
Zalewu Zegrzyńskiego	sportów wodnych i rekreacji	Jest to centrum sportów wodnych i rekreacji przede wszystkim dla aglomeracji Warszawskiej.	rozwój turystyki aktywnej
Dolnej Narwi	historyczny	Wyróżnić można na nim ważne akcenty historyczne: bitwy pod Pułtuskim i pod Ostrołęką, fortyfikacje w Różanie oraz Ostrołęce. Istotny z punktu widzenia turystyki tranzytowej.	rozwój turystyki aktywnej i przyrodniczej
Kurpiowski	kulturowy	Ukazujący żywą kulturę kurpiowszczyzny – przede wszystkim bezpośrednio przy Szlaku w skansenie im Adama Chętnika w Nowogrodzie. Wyjątkowy pod względem walorów kulturowych i edukacyjnych.	rozwój turystyki aktywnej
Biebrzański	przyrodniczy	Jest to odcinek wyjątkowy pod względem przyrodniczym ze względu na istnienie unikalnych obszarów bagiennych w dolinach Biebrzy i Narwi oraz związanych z nimi roślin i zwierząt.	rozwój turystyki kulturowej
Augustowski	turystyki aktywnej	Znany z walorów rekreacyjno-uzdrowiskowych. Dysponuje ciekawą ofertą imprez kulturalnych i związanych ze sportami wodnymi. Sieć oznakowanych szlaków turystycznych oraz walory Puszczy Augustowskiej umożliwiają uprawianie turystyki aktywnej.	rozwój turystyki przyrodniczej

Źródło: Opracowanie własne PART SA

Poszczególne fragmenty Szlaku można też uznać za odcinki najbardziej interesujące dla uprawiania różnych rodzajów turystyki. Oczywiście nie oznacza to, że na danym terenie obszaru projektowego Szlaku

możliwy jest rozwój jedynie jednej formy turystyki. Wręcz przeciwnie, aby zbudować bogatą i kompleksową ofertę należy dążyć do wzbogacania danych etapów o ofertę uzupełniającą ich główne atrakcje (motyw). Działanie takie umożliwi systematyczny, zróżnicowany i stały rozwój oferty turystycznej wzdłuż całego Szlaku.

5. SPIS TABEL, RYSUNKÓW, MAP I FOTOGRAFII

Spis tabel

Tabela nr 1. Charakterystyka segmentu turystyki wodnej - Uprawiający sporty wodne wyczynowo.	6
Tabela nr 2. Charakterystyka segmentu turystyki wodnej - Indywidualni pasjonaci sportów i turystyki wodnej ..	7
Tabela nr 3. Charakterystyka segmentu turystyki wodnej - Pasjonaci sportów i turystyki wodnej – wyjazdy zorganizowane.	8
Tabela nr 4. Charakterystyka segmentu turystyki wodnej - Osoby mogące skorzystać z usług „wodniackich”	8
Tabela nr 5. Charakterystyka segmentu turystyki aktywnej.	9
Tabela nr 6. Charakterystyka segmentu turystyki kulturowej.	10
Tabela nr 7. Charakterystyka segmentu turystyki edukacyjnej dzieci i młodzieży.....	11
Tabela nr 8. Charakterystyka segmentu turystyki hobbystycznej – wędkarze.	12
Tabela nr 9. Charakterystyka segmentu turystyki hobbystycznej – obserwacja przyrody.	13
Tabela nr 10. Charakterystyka segmentu turystyki weekendowej.	14
Tabela nr 11. Charakterystyka segmentu turystyki tranzytowej.	15
Tabela nr 12. Opis inwestycji związanych z turystyką wodną w miejscowościach kluczowych dla Szlaku.	31
Tabela nr 13. Turystyka wodna dla osób uprawiających sporty wodne	48
Tabela nr 14. Turystyka wodna dla osób indywidualnych pasjonatów sportów i turystyki wodnej.....	49
Tabela nr 15. Turystyka wodna dla osób korzystających z wyjazdów zorganizowanych.....	51
Tabela nr 16. Turystyka wodna dla osób turystów okazjonalnych	52
Tabela nr 17. Turystyka aktywna	53
Tabela nr 18. Turystyka aktywna dla dzieci i młodzieży.....	55
Tabela nr 19. Turystyka kulturowa.....	57
Tabela nr 20. Turystyka przyrodnicza, birdwatching	58
Tabela nr 21. Turystyka wędkarska.....	60
Tabela nr 22. Turystyka weekendowa	61
Tabela nr 23. Turystyka tranzytowa.....	63
Tabela nr 24. Wyszczególnienie etapów Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego.	65

Spis rysunków

Rysunek nr 1. Etapy opracowania produktu turystycznego.....	4
Rysunek nr 2. Funkcjonowanie produktu głównego	17
Rysunek nr 3. Przykładowy system funkcjonowania wypożyczalni sprzętu turystycznego jako elementu zintegrowanego systemu transportu kombinowanego przedstawia poniższy diagram.	44

Spis map

Mapa nr 1. Lokalizacja Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego.	21
Mapa nr 2. Miejscowości kluczowe na Szlaku.....	30

Spis fotografii

Fotografia nr 1. Jeden z niewykorzystywanych basenów Poartu Żerańskiego.	24
Fotografia nr 2. Nowa inwestycja Serocka – zagospodarowane nabrzeże miejskie wraz z molo, plażą, miejscami do cumowania itp.	25
Fotografia nr 3. Port Pułtusk przed jego odnowieniem (lipiec 2009).....	25
Fotografia nr 4. Zarośnięte brzegi w miejscowości Różan (lipiec 2009).....	26
Fotografia nr 5. Dzisiejszy wygląd portu w Ostrołęce.	26
Fotografia nr 6. Dzisiejszy stan nabrzeża w miejscowości Nowogród – widok na skansen.	27
Fotografia nr 7. Plaża miejska w Łomży.	27
Fotografia nr 8, 9. Zagospodarowane nabrzeże Narwi w okolicach miejscowości Wizna i miejsce przyszłej lokalizacji portu (prywatny inwestor).	28
Fotografie nr 10 i 11. Pole namiotowe z dostępem do wody oraz niezagospodarowane jeszcze ruiny fortu (sierpień 2009).	28
Fotografia nr 12 i 13. Przykład zagospodarowania brzegów rzeki Biebrzy – Dolistowo i Goniądz.	29
Fotografia nr 14. W Augustowie o dostęp do brzegu stara się każdy.	29
Fotografia nr 15 i 16. W gminie Płaska wiele osób zakłada działalność turystyczną, ale jest ona rozdrobniona.	30